

Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi

POLIETILEN PAKETLAR ISHLAB CHIQARISH LOYIHASI

TOSHKENT – 2024-YIL

UO'K _____
KBK _____
Q _____

O'quv qo'llanma "Biznesni Rivojlantirish Banki" ATB va "Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi" MChJ muassisligida tayyorlandi hamda nashr ettirildi.

Muallif

Rashidov F.I. - Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi O'qitish ishlarini tashkil qilish boshqarmasi boshlig'i, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

Loyiha ishtirokchilari:

Otamurodov J.Y., Babamuhamedov A.A. – Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi xodimlari

Taqrizchi:

Rizaev N.K. - O'zbekiston Respublikasi Bank-Moliya Akademiyasi, "Buxgalteriya hisobi" kafedrası professori, iqtisod fanlari doktori

Tahrirchi:

Dilfuza Narxujayeva – Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi xodimi

Ushbu o'quv qo'llanma Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi ijro organi majlisida muhokama qilingan va nashrga tavsiya qilingan.

**O'quv qo'llanma Biznesni Rivojlantirish Banki va
Kichik Biznesni Rivojlantirish Jamg'armasi tuhfasi hisoblanadi.**

ISBN _____

© "Biznesni Rivojlantirish Banki" ATB -2024
© "Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi" MChJ - 2024

Mazkur o'quv qo'llanma kichik biznes tadbirkorlari uchun asosiy o'quv adabiyoti sifatida xorijiy tajriba asosida tayyorlangan bo'lib, undan kichik biznes tadbirkorlari o'z biznes loyihalarini tashkil etish uchun dastur sifatida foydalanishlari mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tadbirkorlar bilan 2023-yildagi ochiq muloqotida belgilangan vazifalarni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2023-yil 4-sentabrdagi PQ-292-son, "Kichik biznesni rivojlantirishni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida" 2023-yil 14-sentabrdagi PQ-306-son, "Aholini kichik va o'rta biznesga keng jalb qilishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" 2023-yil 15-noyabrdagi PQ-366-son, "2024-yilda yangi ish o'rinlarini tashkil etish va aholi bandligiga ko'maklashish dasturi to'g'risida" 2024-yil 9-yanvardagi PQ-7-son Qarorlari va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Kichik biznesni uzluksiz qo'llab-quvvatlash" kompleks dasturini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2024-yil 20-yanvardagi 37-sonli Qarori ijrosini ta'minlash maqsadida ushbu o'quv qo'llanma ishlab chiqilgan.

Ushbu o'quv qo'llanma Birlashgan Millatlar Tashkilotining Sanoat Rivojlanishi Tashkilot (UNIDO) talablari asosida tuzilgan bo'lib, 60411300-"Biznesni boshqarish" (Bakalavriat), 70411301-"Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni tashkil etish" (Magistratura) hamda 08.00.15-"Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti" (Doktorantura) ta'lim yo'nalishlari bo'yicha ta'lim olayotgan talabalar va ilmiy tadqiqotlar olib borayotgan mustaqil izlanuvchilar ham o'quv qo'llanma sifatida foydalanishlari mumkin.

O'quv qo'llanmada loyihani tashkil etish, biznes yuritish, loyihani boshqarish, loyihani menejmenti va marketingi, loyihani texnik jihatlar, texnologik jihozlar va texnologik jarayonlar, ishlab chiqarish rejasi, ta'minot rejasi, HR-rejasi, moliyaviy rejasi, loyihaning zararsiz ishlash nuqtasi, loyihani rentabelligi, NPV va IRR koeffitsiyentlari, loyihani o'zini-o'zi qoplash muddati masalalari yoritib berilgan.

HURMATLI BIZNES VAKILLARI!

Ma'lumki, kichik biznes – bu mahallaga, tumanga yangi muhit olib kiradigan, odamlarimizga shijoat beradigan katta kuchdir.

Iqtisodiyoti jadal rivojlanayotgan ko'plab davlatlarda ish o'rinlarining 70-80 foizi shu soha vakillari tomonidan yaratilmoqda. Barcha nufuzli kompaniyalar tarixi ham aynan kichik va o'rta biznesdan boshlangan.

So'nggi yillarda mamlakatimizda mikro-biznes va oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha katta amaliy ishlar qilindi. Dasturlar orqali mikro-biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlashga har yili 1 milliard dollardan ziyod mablag' yo'naltiryapmiz. Natijada bugun har bir mahallada kamida 40-50 nafar yangi tadbirkor paydo bo'lib, minglab doimiy ish o'rinlari yaratilmoqda. Lekin kichik biznesni manzilli qo'llab-quvvatlash, ularga zarur shart-sharoitlar yaratish borasida bunday muhit hali to'liq shakllanib ulgurmaydi, desak, adolatdan bo'ladi.

Biz yil boshida kichik biznes toifasiga kimlar kirishini aniq belgilab oldik. Endi kichik tadbirkorlarning "oyoqqa turib olishi" va faoliyatini kengaytirishi uchun mutlaqo yangi yondashuvlarni joriy etamiz. Bunda ushbu soha vakillarini tadbirkorlikka o'qitish, ularga loyiha tayyorlab berish, faoliyatini moliyalashtirish, mahsulotlariga bozor, biznesiga sheriklar topish bo'yicha yaxlit eko-tizim yaratiladi.

Buning uchun, eng avvalo, "Qishloq qurilish bank"ni "Biznesni rivojlantirish banki"ga aylantiramiz. Ushbu yangi bankning faoliyati ham, ishlash uslubi va moliyalashtirish mexanizmlari ham yangicha bo'ladi. Jumladan, bank huzurida har bir hududda jami 14 ta kichik biznes markazi tashkil etiladi.

Markazlar esa tashabbuskorlarning biznes loyihalarini ishlab chiqishga ko'maklashadi, o'z hisobidan yangi loyiha qilmoqchi bo'lgan

tadbirkorlarni o'qitadi, yangi loyihalarga zarur mutaxassislarni jalb qiladi, tadbirkorlar uchun buxgalteriya, soliq, audit, marketing, huquqiy va boshqa konsalting xizmatlarini ko'rsatadi.

Ikkinchidan, hududlardagi Kichik biznes markazlarida o'qigan tadbirkorlarning loyihalarini eng qulay shartlar asosida moliyalashtirish yo'lga qo'yiladi.

Uchinchidan, Kichik biznes markazlari ko'magida loyiha tashabbuskori va yirik davlat korxonalari bilan kooperatsiya aloqalari o'rnatiladi. Bunda yangi korxonalarda zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish, xodimlar malakasini oshirish va mahsulotini realizatsiya qilishga Markazlar yordam beradi.

Shu bilan birga, ushbu korxonalarga davlat xaridlari tizimida o'zi ishlab chiqargan mahsulotlarni 2 yil davomida to'g'ridan-to'g'ri shartnoma bilan sotishga ruxsat beriladi.

To'rtinchidan, Kichik biznes markazlarini boshqarishga xususiy sheriklar jalb qilinadi. Ushbu tadbirkorlarga "Biznesni rivojlantirish banki"ga hissador bo'lib kirish huquqi beriladi.

Beshinchidan, yangi tizimni joriy etish bo'yicha alohida qonun ham qabul qilamiz. Bunda markaz bilan hamkorlikda kichik biznes loyihalarini amalga oshirish bilan bog'liq barcha jarayonlar soddalashgan tartibda belgilanadi.

Maqsadimiz – bir yil ichida kamida 150 mingta kichik biznes subyektini "oyoqqa turg'izish", kamida 25 mingtasini o'rta korxonalarga aylantirish, sohada 250 mingta yangi doimiy ish o'rni yaratishdan iborat.

**O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Shavkat Mirziyoyevning mamlakatimiz
tadbirkorlari bilan ochiq muloqot shaklida o'tkazilgan
uchrashuvdagi nutqidan**

18.08.2023

MUNDARIJA

Moliyaviy termin va atamalarning glossariysi	8
1. Loyiha maqsadi	10
1.1. Loyiha maqsadi	11
2. Loyiha tashabbuskori	12
2.1. Loyiha tashabbuskori	13
3. Loyiha strategiyasi	14
3.1. Loyiha strategiyasi	15
4. Mahsulot ishlab chiqarishni tashkil qilish	16
4.1. Mahsulot haqida	17
4.2. Xom-ashyo haqida	19
4.3. Jihoz va uskunalari. Ishlab chiqarish jarayoni	24
4.4. Infrastruktura	32
5. Marketing konsepsiyasi	34

5.1. Marketing konsepsiyasi	35
6. Ishlab chiqarish rejasi	40
6.1. Ishlab chiqarish rejasi	41
7. HR rejasi	46
7.1. HR rejasi	47
8. Ta'minot rejasi	48
8.1. Ta'minot rejasi	49
9. Moliyaviy reja	50
9.1. Moliyaviy reja	51
9.2. Loyihani amalga oshirish uchun olinadigan kredit shartlari	52
9.3. Loyihani moliyalashtirish: moliyalashtirish mexanizmi va manbalari	53
10. Xulosalar	54
11. Biznes loyihaning hisob-kitob qismi	58

MOLIYAVIY TERMIN VA ATAMALARNING GLOSSARIYSI

Atama nomi	Kengaytmasi	O'zbek tilidagi ma'nosi
PV	Present Value	Kelajakdagi pul oqimlarining joriy qiymatini aniqlash imkonini beruvchi moliyaviy ko'rsatkich.
NPV	Net Present Value	Investitsiya loyihalari samaradorligini baholash uchun foydalaniladigan ko'rsatkich. Bu ko'rsatkich yillar davomidagi pul oqimlarini joriy qiymati va biznesga kiritilgan sarmoyaninig farqi sifatida aniqlanadi.
IRR	Internal Rate of Return	Investitsiyalarning ichki daromadlilik darajasi (IIDD) yoki ichki rentabellik darajasi potentsial investitsiyalar rentabelligini baholash uchun moliyaviy tahlilda qo'llaniladigan ko'rsatkichdir. IRR diskontlangan pul oqimlarini tahlil qilishda barcha pul oqimlarining sof joriy qiymatini (NPV) nolga tenglashtiradigan diskont stavkasi.
Diskontsiz kummulyativ saldo		Pul oqimini boshqarish va moliyaviy rejalashtirishda qo'llaniladigan o'lchovdir. Bu ko'rsatkich pul oqimlarini ma'lum bir muddatga qoldig'ini ko'rsatadi.
Diskontli kummulyativ saldo		Diskontni hisobga olgan holda jamlangan qoldiq - bu diskont stavkasini hisobga olgan holda har bir kichik davr oxirida to'plangan pulning umumiy miqdorini baholash imkonini beruvchi moliyaviy ko'rsatkich.

1. LOYIHA MAQSADI

1. 1. LOYIHA MAQSADI

Ushbu loyihaning asosiy maqsadi polietilen paketlar ishlab chiqarishni tashkil etishdir.

Bundan tashqari, loyihani ishga tushirish orqali respublika aholisining ushbu mahsulotlarga bo'lgan ehtiyojini qondirish, hamda yangi ish o'rinlari yaratish, mamlakatimizning eksport salohiyatini oshirish uchun imkoniyatlar yaratish maqsad qilingan.

Ushbu loyihani amalga oshirish uchun, polietilen paketlar ishlab chiqarish uskunalari xarid qilish maqsadida, umumiy qiymati 750 mln so'm miqdorida investitsiya (bundan 500 mln so'm bank krediti) mablag'larini jalb qilish rejalashtirilgan.

Jadval 1.1. (ming so'mda)

Nomi	Summa	Loyihada ishtirok etish			
		Kredit	%	O'z mablag'lari	%
Polietilen paketlar ishlab chiqarish uskunalari to'plami	500 000	500 000	100%	-	0%
Jami asosiy vositalar	500 000	500 000	100%	-	0%
Aylanma kapital	212 500		0%	212 500	100%
Investitsion davrda kredit foizlari to'lovi	37 500		0%	37 500	100%
Jami	750 000	500 000	67%	250 000	33%

Loyiha tashabbuskoriga ushbu loyihani amalga oshirish eksportbop mahsulotlar ishlab chiqarishga imkon beradi.

2. LOYIHA TASHABBUSKORI

2.1. LOYIHA TASHABBUSKORI

Loyiha tashabbuskorining asosiy faoliyatiga polietilen paketlar ishlab chiqarishni tashkil etish, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi qonunchilik hujjatlarida taqiqlanmagan va tashkilot ustaviga muvofiq boshqa faoliyat turlari kiradi.

Loyiha tashabbuskori O'zbekiston Respublikasi qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda davlat ro'yxatidan o'tkazilgan kundan boshlab tadbikorlik subyeksi hisoblanadi.

Loyiha tashabbuskori xo'jalik faoliyatini o'zini-o'zi ta'minlash va o'zini-o'zi moliyalashtirish tamoyillari asosida amalga oshiradi. O'zbekiston Respublikasi bank muassasalarida milliy va chet el valyutasidagi hisobvaraqlariga ega bo'ladi.

Loyihaning joriy faoliyatini boshqarish nafaqat menejment sohasida, balki ishlab chiqarish sohasida tajribaga ega bo'lgan direktor tomonidan amalga oshirilishi maqsadga muvofiq.

3. LOYIHA STRATEGIYASI

3.1. LOYIHA STRATEGIYASI

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining ustuvor tarmoqlarida tarkibiy o'zgarishlarning asosiy vositalaridan biri iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha davlat siyosati hisoblanadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda juda qulay investitsiya muhiti yaratildi, bu birinchi navbatda, har qanday strategik investor uchun muhim bo'lgan siyosiy va iqtisodiy barqarorlik bilan tavsiflanadi.

Kichik biznesni rag'batlantirishning mavjud choralari va kichik biznes loyihalariga imtiyozlar berilishi loyihani yaratishning asosiy sabablari sifatida ko'rsatilishi mumkin.

Ushbu loyiha doirasida loyiha tashabbuskorining strategik maqsadi ushbu biznes loyiha uchun qulay hududda polietilen paketlar ishlab chiqarishni tashkil etishdan iborat.

4. MAHSULOT ISHLAB CHIQRISHNI TASHKIL QILISH

4.1. MAHSULOT HAQIDA

Oddiy polietilen paketlari birinchi marta 1957 yilda AQShda ishlab chiqarilgan, sendvichlar, non, sabzavot va mevalarni qadoqlash uchun mo'ljallangan. 1966 yilga kelib, ushbu mamlakatda ishlab chiqarilgan non mahsulotlarining qariyb 30 foizi bunday paketlarga qadoqlangan. 1973 yilga kelib G'arbiy Yevropa mamlakatlarida polietilen paketlar ishlab chiqarish hajmi 11,6 million donani tashkil etdi. 1982 yilda eng yirik savdo markazlarida tutqichli polietilen paketlar ("mayka"deb nomlangan) sotuvga chiqarildi. Dunyoda har yili 5 trln.gacha polietilen paketlardan foydalaniladi.

Bir martalik polietilen paketlarning bugungi kunda global iste'moli yiliga 4 trillion paketni tashkil qiladi.

Ma'lumki, har yili 1 trln.dan ortiq tutqichli polietilen paketlar ishlab chiqariladi, ularni inson faoliyatining turli jabhalarida va sohalarida uchratish mumkin, ulardan maishiy texnikani qadoqlashdan tortib oziq-ovqat mahsulotlarini tashishgacha va yana turli maqsadlarda qo'llaniladi. 2014 yilda aholi jon boshiga 320 ga yaqin paket ishlatilgan.

Bir marta ishlatiladigan polietilen paketlar ularni qayta ishlashning to'g'ri tizimi yo'qligi sababli, hozirda tartibga soluvchilarning va keng jamoatchilikning e'tiborida bo'lsada, ular o'zlarining muqobillaridan ko'ra ekologik jihatdan yaxshiroqdir.

Bir martali ishlatiladigan polietilen paketni eng mashhur muqobili - qog'oz paket bilan taqqoslaganda, qog'oz paket ozon qatlamining yemirilishiga va ekotizimga o'rtacha polietilen paket ta'siridan kamroq ta'sir qilishi uchun uni 43 marta qayta ishlatish kerak. Shu bilan birga, uning bir qator xususiyatlari -

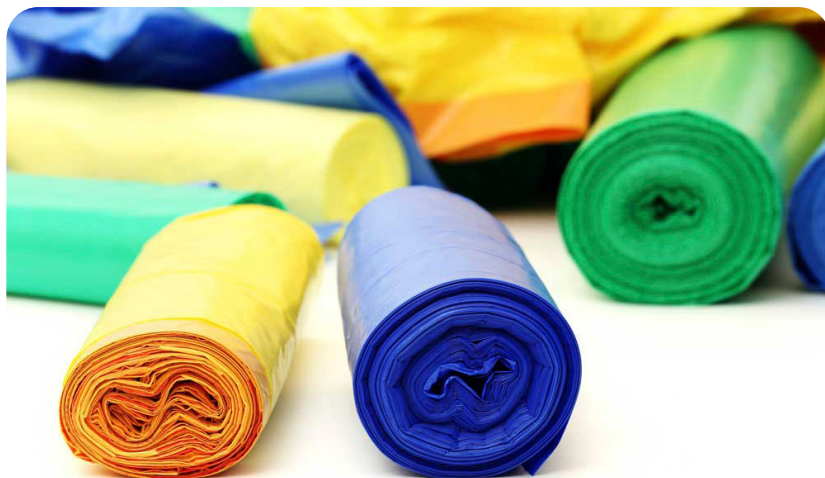

mustahkamligining pastligi va boshqalar tufayli qog'oz paketdan ko'p marta foydalanish deyarli mumkin emasligi aniq.

Bir marta ishlatiladigan polietilen paketlar qog'oz muqobilidan ekologik jihatdan yaxshiroqdir, chunki uni ishlab chiqarish uchun 4 baravar kamroq suv va energiya talab etiladi.

Qog'oz paketlarning ekologik tozaligi past bo'lishiga qaramay, ko'plab mamlakatlar plastik paketlardan muqobil variantlar foydasiga, shu jumladan qog'ozli paketlar foydasiga voz kechishni rag'batlantirmoqda. Misol uchun, Buyuk Britaniyada ba'zi yirik supermarketlar (Morrisons, Tesco, Sainsbury's) non mahsulotlari va quyma mahsulotlarni qadoqlash uchun bir martalik plastik paketlardan bir martalik qog'oz paketlarga o'tishmoqda, shu bilan birga ular uglerod izi ortishida o'z hissalarini qo'shishlarini tan olishmoqda.

Polietilen paketning qaysi turi ishlatilmasin, uning atrof-muhitga ta'sirini kamaytirishning kaliti uning maksimal miqdorda qayta ishlatilishidir. Polietilen paketni asl maqsadi bo'yicha

qayta ishlatish mumkin bo'lmaganda (masalan, oziq-ovqat mahsulotlarini tashish uchun), uni boshqa maqsadlarda ishlatish kerak, masalan, axlat qoplari sifatida.

4.2. XOM-ASHYO HAQIDA

Polietilen

Plastik paketlar polietilen (PE) deb nomlanuvchi polimer moddadan tayyorlanadi va uglerod va vodorod atomlarining uzun zanjirlaridan hosil bo'ladi. Ushbu zanjirlarning tuzilmalari chiqishida qaysi turdagi polietilenni olish kerakligiga qarab farq qilishi mumkin, ammo ularning deyarli barchasi har xil turdagi plastik qoplarni ishlab chiqarishda qo'llaniladi.

Masalan, HDPE yuqori zichlikdagi polietilen bo'lib, polietilen paketlar yaratish uchun ishlatiladigan polietilenning eng keng tarqalgan turi hisoblanadi. Ushbu plastmassa molekulalarning to'g'ri zanjirlaridan yaratilgan bo'lib, ular juda kam cho'zilib ketadi (разветвляются). LDPE-bu past zichlikdagi polietilen, ya'ni polimer materiallarning tarmoqlangan zanjirlaridan yaratiladi. Bu juda yengil, plyonkali polietilen bo'lib, ko'pincha kimyoviy tozalashdagi kiyim-kechak mahsulotlarini qadoqlash uchun polietilen paketlarini tayyorlashda ishlatiladi. LDPE tuzilishi, past zichlikdagi chiziqli polietilen bilan taqqoslaganda, cho'zilib ketmaydi, lekin HDPE kabi darajadagi kuchga ega emas. Bu shuni anglatadiki, LDPE plastmassalaridan tayyorlangan polietilen paketlar kerakli quvvatni ta'minlash uchun qalinroq va og'irroq bo'lishi kerak. Kiyim do'konlarida ishlatiladigan polietilen paketlar ushbu moddadan tayyorlangan polietilen paketlarning keng tarqalgan namunasidir.

Polietilen o'zining mustahkamligi, namlikning deyarli nolga teng singdirilishi, mukammal kimyoviy inertligi, past ishqalanish koeffitsiyenti, ishlov berish qulayligi va boshqalar kabi ajoyib xususiyatlari tufayli dunyodagi eng ko'p qirrali va keng qo'llaniladigan termoplastiklardan biridir.

Polietilen paketlar ishlab chiqarish materiallari:

- Yuqori zichlikdagi polietilen (ПЭВП, - HDPE - High-density polyethylene)
- O'rta zichlikdagi polietilen (ПЭСП, - MDPE - Middle-density polyethylene)
- Past zichlikdagi polietilen (ПЭНП, — LDPE — Low-density polyethylene)
- Chiziqli past zichlikdagi polietilen (LLDPE-Linear low-density polyethylene)
- O'rta zichlikdagi chiziqli polietilen (LMDPE-Linear middle-density polyethylene)
- Ko'p qatlamli polietilen (COEX — coextrusion, ingliz tilidan. - "qo'shma ekstruziya")

Ishlatilish maqsadiga qarab quyidagi paket turlarini ajratish mumkin.

Paket turi	Xom-ashyo	Xususiyatlari
Shaffof qadoqlash paketi	HDPE, MDPE, LDPE yoki ularning aralashmalari	Mahsulotlarni saqlash va tashish uchun mo'ljallangan. Himoya funktsiyasini bajaradi (mahsulotni namlik va ifloslanishdan himoya qiladi). Ko'pincha oziq-ovqat do'konlarida ishlatiladi.
"Mayka"-paketlar (ingliz. T-shirt bags)	Asosan HDPE ("shitirlash") yoki maqsadiga qarab, LDPE - dan yoki chiziqli PE ("silliqli")	Ular o'z nomlarini tutqichlarining mavjudligi va tuzilishi tufayli olganlar. Bunday paketlar arzon, keng va bardoshlidir. Ko'pincha supermarketlar va chakana savdo nuqtalarida qo'llaniladi.
Kesilgan tutqichli paketlar	HDPE, LLDPE, LDPE, COEX va laminatlar	Ushbu turdagi paketlarni ishlab chiqarish qiyin hisoblanadi. Tutqichlar mustahkamlangan (Reiter payvandlash (issiq), yopishtiruvchi payvandlash (sovuq)) va mustahkamlanmagan (zichligi 90 mikrongacha bo'lgan kichik paketlar uchun) bo'lishi mumkin.
Halqa tutqichli paketlar	HDPE, LLDPE, LDPE, COEX va laminatlar	Ushbu turdagi paketlarni ishlab chiqarish eng qiyin hisoblanadi. Halqa tutqichi alohida tayyorlanadi va paketga yopishtirish yoki payvandlash orqali birlashtiriladi.
Axlat paketlari (qoplar)	HDPE, LDPE yoki ularning aralashmalari qo'shilgan bo'yoqlar	Shuningdek, tutqichlar bilan ("mayka" paketning analogi) yoki mahkamlash uchun lentalar bilan ishlab chiqariladi.

Polietilen paketlar ko'pincha ularni chiqarishga buyurtma bergan tashkilotning logotipi (masalan: do'kon), biron bir tadbirning ramzi (masalan: bayram, festival va boshqalar) va boshqa tasvirlar bilan ishlab chiqariladi.

O'zining xususiyatlari va mahsulot germetikligini, gigiyenikligini ta'minlash, mahsulotlarning yaroqlilik muddatini uzaytirish va boshqalar tufayli polietilen paketlar ko'plab sohalarda keng tarqalgan va almashtirib bo'lmaydigan materialga aylangan, xususan, oziq-ovqat sanoati, tibbiyot, qurilish sohasida faol qo'llaniladi.

Polietilen paketlar to'laqonli ishlab chiqarish zanjirini yaratish respublika xalq xo'jaligi uchun katta ahamiyatga ega. Mahalliy ishlab chiqarilgan polietilen paketlar ichki bozorning katta qismini egallashga qodir.

Hozirgi vaqtda respublikada polietilen paketlar ishlab chiqarishni rivojlantirish va polietilen paketlar importini qisqartirish yo'nalishida bozor tarkibini o'zgartirish uchun barcha shart-sharoitlar mavjud.

Ushbu loyiha faoliyatining uzluksizligi va barqarorligini belgilovchi eng muhim jihatlaridan biri – bu loyihani zarur xom-ashyo bilan uzluksiz ta'minlashdir.

Kesilgan tutqichli paketlarni ishlab chiqarish uchun 2 ta asosiy xom-ashyo turi mavjud:

- oziq-ovqat mahsulotlari uchun granulali yuqori bosimli polietilen;
- oziq-ovqat mahsulotlari uchun granulali past bosimli polietilen.

Nomlanishi	O'lchov birligi	Narxi	Narxi (ming so'm)	Yillik xarajat (ming so'm)
Polietilen	kg	19,5	36 000	702 000
Jami	X	X	X	702 000

Rangli tasvirlarni tushirish uchun quyidagilar kerak bo'ladi:

- polietilenni bo'yash uchun konsentrat;
- rasm tushirish uchun bo'yoq;
- fotopolymer qolip, shakllarni yaratish uchun MSX-145 qattiq polimeri.

4.3. JIHOZ VA USKUNALAR. ISHLAB CHIQRISH JARAYONI

Polietilen paketlar ishlab chiqarish uskunalar to'plami quyidagi uskunalaridan iborat:

1. Xom-ashyo solinuvchi bunker;
2. Ekstruder;
3. Boshqaruv paneli;
4. Shakl beruvchi uskuna;
5. Tasvir muhrlash uskunasi;
6. Yarim tayyor mahsulotni rulonlash uskunasi;
7. Kesish uskunasi.

Uskunalar tarkibi

Nº	Uskuna nomi	Soni (dona)
1	Xom-ashyo solinuvchi bunker	1
2	Ekstruder	1
3	Boshqaruv paneli	1
4	Shakl beruvchi uskuna	1
5	Tasvir muhrlash uskunasi	1
6	Yarim tayyor mahsulotni rulonlash uskunasi	1
7	Kesish uskunasi	1

Ushbu uskunalar to'plami Xitoy Xalq Respublikasida ishlab chiqariladi.

Polietilen paket ishlab chiqarishni tashkil etish uchun yuqoridagi uskunalar to'plamini maqbul yetkazib beruvchidan

sotib olish maqsadga muvofiq. Hozirgi vaqtda yurtimizda turli xil uskunalarini yetkazib beruvchi va loyiha tashabbuskoriga uskunalarini to'g'ri ishlatishni o'rgatuvchi injiniring tashkilotlari mavjud.

Bugungi kunda butun dunyo bo'ylab ko'plab plastik paketlardan foydalanilmoqda va har yili ularning bir triliondan ortig'i ishlab chiqarilayotgani ma'lum bo'lib, ular ko'p joylarda va inson faoliyatining har xil sohalarida uchraydi, turli maqsadlarda qo'llaniladi, masalan, maishiy texnikalarni qadoqlashdan tortib, oziq-ovqat mahsulotlarini tashishgacha.

Yaxshi jihozlangan ishlab chiqarish sexi muvaqqiyatli ishlashning kalitidir

Ko'p yillar davomida polietilen paketlar hayotimizning ajralmas qismiga aylandi. Ular nafaqat ko'plab kompaniyalar uchun ajoyib reklama elementi, balki ajoyib qadoqlash materiali ham bo'lib xizmat qiladi.

Polietilen paketlarning sifatiga turli omillar ta'sir qilishi mumkin. Masalan, uskunalar, dastlabki xom-ashyo, ishlab chiqarish jarayonida ishlatiladigan sarflash materiallari, mutaxassislarining malakasi.

Keling, paket ishlab chiqarishning barcha bosqichlarini batafsilroq ko'rib chiqaylik.

Fleksoformani tayyorlash

Buyurtmachi bilan kelishilgan logotip yoki boshqa tasvirning maketi fleksoformaga jo'natiladi. Bunda maxsus yorug'likka sezgir polimer asosida, keyinchalik paketlarni bosib chiqarish uchun ishlatiladigan fleksoforma ishlab chiqariladi.

Fleksoformani bosib chiqarish shakli deb ham atashadi. Ushbu shakl elementlari hisobidan bosib chiqarish paytida bo'yoq polietilen ustiga o'tkaziladi va kerakli tasvir izini yaratadi.

Paketlarni bosib chiqarishda buyurtmachi tayyor mahsulotda qancha rangni xohlasa, shuncha fleksoformadan foydalaniladi. Har bir rangga bitta fleksoforma mos keladi. Agar ikki tomonlama paketlarni bosib chiqarish haqida gap ketsa, fleksoformalar soni ikki barobar ko'payadi, chunki rasm paketning ikkala tomoniga ham qo'yiladi. Shunga ko'ra, paketlarni ishlab chiqarish narxi ham qimmatlashadi.

Polietilenni ekstruziya qilish yo'li bilan ishlab chiqarish

Bosib chiqarishda qaysi materialdan foydalanishidan qat'iy nazar - yuqori yoki past bosimli polietilen bo'lsin, barcha xom-ashyo granular shaklida ishlab chiqarishga kiritiladi.

Granulalarni polietilen yoki plyonkaga aylantirish uchun ekstruder (extrusion - chiqarib tashlash) ishlatiladi. Shuning uchun keyingi bosqichning nomi - ekstruziya - qattiq granulalarni

harorat ta'siri ostida polietilen o'ramalariga qayta ishlash jarayoni deyiladi.

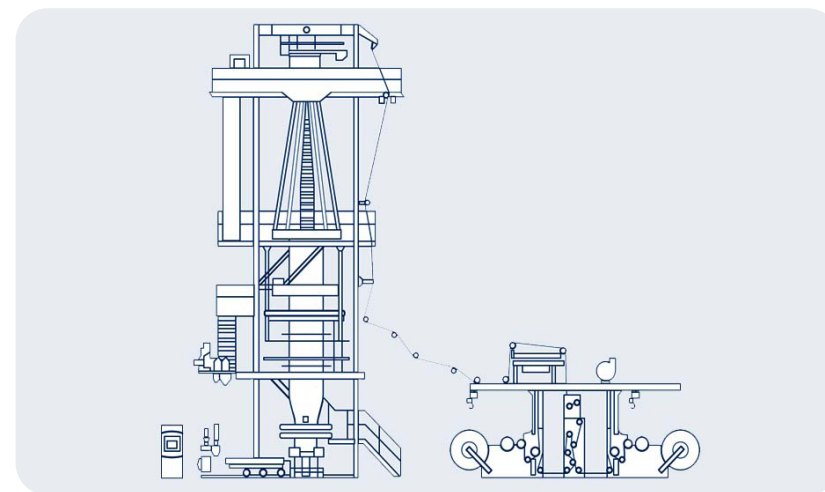
Ekstruderda granular birinchi navbatda maxsus teshiklardan o'tadi, buning natijasida ular eriydi. Keyinchalik, eritilgan massadan kerakli qalinlik, o'lcham va rangdagi plyonka hosil bo'ladi. Ushbu plyonka qattiqlashadi va rulonlarga o'raladi.

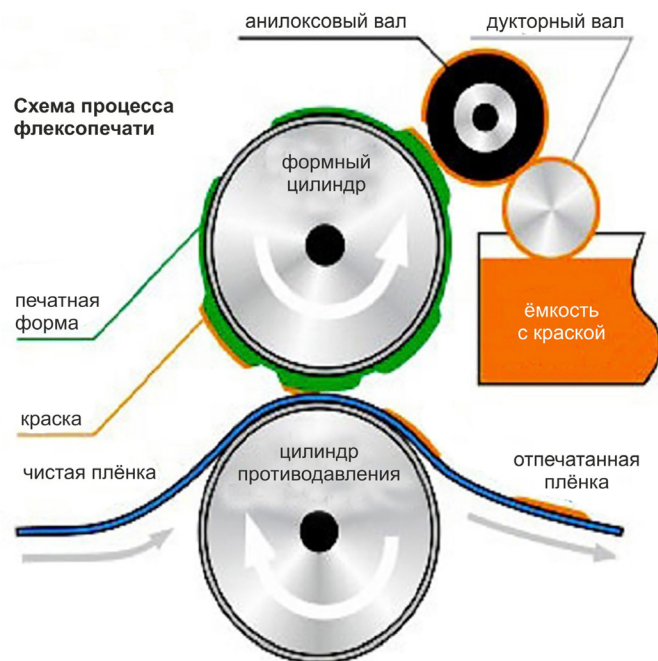
Shuni ham ta'kidlash kerakki, ekstruziya jarayonida shaffof polietilen granular qo'llaniladi. Chiqishda kerakli rangdagi paketni olish uchun ekstruderda granular shaklida kerakli rangdagi bo'yoq - super konsentrat qo'shiladi.

Sifatli, bir tekis bo'yalgan bo'yoq bilan mustahkam paketlarni olish uchun sifatli polietilen granular va aniq ekstruziya uskunalaridan foydalanish juda muhimdir.

Paketlarga rasm chizish

Ushbu bosqichda kerakli tasvir yoki logotip ekstruziya natijasida olingan plyonkali o'ramalarga qo'yiladi. Paketlarga bosib

chiqarish uchun maxsus bosma mashinalar - fleksomashinalar ishlatiladi.

Fleks mashinalarida maxsus boshqaruv paneli mavjud bo'lib, unda bo'lajak mahsulotning o'lchamlari va rasmlar orasidagi oraliqlar belgilanadi. Birinchi bosqichda olingan bosma shakllar bosma vallarga o'rnatiladi va oldindan tayyorlangan bo'yoq beriladi. Yuqorida ko'rsatilganidek, kerakli miqdordagi ranglarga qarab ma'lum miqdordagi klishe'lardan foydalaniladi.

Пакетlarni kesish

Bosib chiqarilgandan so'ng, tayyor tasvirli plyonka rulonga o'raladi va so'nggi bosqichga - kesishga yo'naltiriladi.

Ushbu bosqichda mahsulotning har xil turlari ishlab chiqariladi. Bu jarayonda kesish, payvandlash, yopishtirish yoki tutqichlarni mustahkamlash, yig'ish va paketlarni shakllantirish jarayoni amalga oshiriladi.

Zamonaviy kesish uskunalari avtomatlashtirilgan bo'lib, ular maxsus skanerga, tikish va kesishlarni aniqlash va tayyor mahsulotni hisoblash imkonini beradi.

Ekstruziya

Polietilen paketni tayyorlash - ikkita asosiy ishlab chiqarish bosqichidan iborat texnologik jarayon.

Birinchi bosqich polimer plyonka ishlab chiqarish bo'lib, u ekstruziya deb ataladi va ko'pincha ushbu texnologiyaning ikki yo'nalishi haqida gapirish odatiy holdir: quyma plyonkali ekstruziya va puflangan plyonkali ekstruziya.

Quyma plyonkalar oziq-ovqat va to'qimachilik mahsulotlarini qadoqlash, gullarni o'rash, boshqa materiallarni laminatsiyalash va boshqalar uchun ishlatiladi. Odatda, quyma plyonka jarayoni koekstruziya operatsiyasini o'z ichiga oladi, bu ko'p qatlamli plyonka hosil qilish uchun bir xil qolipdan ikki yoki undan ortiq materiallarni bir vaqtning o'zida siqib chiqarishdir. Buning sababi, ko'p hollarda plastik plyonkaning oxirgi qo'llanilishi, agar plyonka faqat bitta materialdan yasalgan bo'lsa, erishib bo'lmaydigan kuchni talab qiladi.

Masalan, oziq-ovqat mahsulotlarini qadoqlashda foydalanish uchun kislorod to'sish qobiliyatiga ega plyonkalardan foydalanish kerak. Qatlamlar soni, ularning individual qalinligi plyonkaning o'ziga xos qo'llanilishiga qarab o'zgarib turadi.

Polietilen paketlarni ishlab chiqarish jarayonida dastlabki material uchun ko'pincha qattiq plyonkani ishlatish zaruriyati

yo'qligi sababli, plyonkani puflash orqali ekstruzsiya qilish eng keng tarqalgan usul bo'lmoqda.

Bunday ishlab chiqarish liniyasida boshlang'ich bosqichda polietilen granularini yuqori haroratga qizdirish uchun mo'ljallangan ekstruder (bir nechta ekstruder) ishlatiladi. Ekstruderga polietilen granulari yuklanadi, material shnek yordamida isitish kamerasiga beriladi. 180-2400oC haroratda materialni doimiy aralashtirishda bir xil massagacha eritish amalga oshiriladi. Material tayyorlanganidan so'ng, u kamera orqali muayyan qalinlikka kalibrlangan teshiklar orqali chiqariladi. Ushbu teshiklar aylana shaklida bo'ladi.

Teshiklar orqali siqib chiqarilgan eritilgan massa paketni tutqichlarni hosil qiladi, u havo bosimi ostida ekstruderning yuqori qismiga ko'tarilib, harakatlanayotganda soviydi. Qurilmaning yuqori qismida hosil bo'lgan plyonka kesiladi va barabanga o'raladi.

Materialning hisoblangan uzunligiga erishilganda plyonka kesib tashlanadi va yangi rulonni o'rash boshlanadi. Ekstruderda ishlash uchun alohida xizmat ko'rsatuvchi xodim kerak. Odatda, uskuna bilan bitta ishchi shug'ullanadi. Uning vazifasiga granularni yetkazib beruvchi bunkerga to'plash va o'rash qurilmasidagi barabanlarni almashtirish kiradi.

Turli xil rangdagi shaffof bo'lmagan plyonkalarni (odatda axlat qoplari uchun plyonkalarni) tayyorlash uchun bunkerga granular bilan birga bo'yoq solinadi. Ishlab chiqarilayotgan mahsulotdagi bo'yoq moddalari tarkibi 3% dan oshmaydi, bu materialning mustahkamlik xususiyatlariga ta'sir qilmaydi.

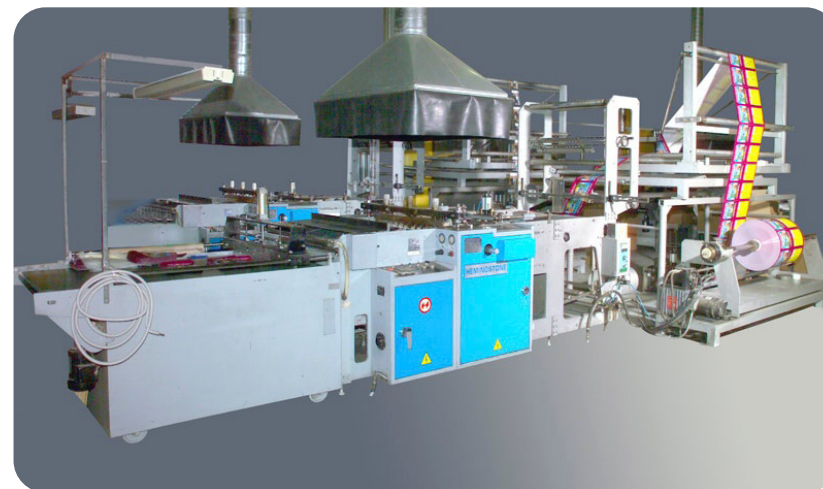
Rasm tushirish

Rasm tushirish fleksografik mashinada elastik bo'yoqlar

yordamida amalga oshiriladi, ular asosiy materialga yuqori darajada yopishishi bilan ajralib turadi. Bo'yoqlar texnik spirt yordamida suyultiriladi va doimiy ravishda uskunaning idishlarida aralashtiriladi.

Dispenser tizimi orqali har bir bo'yoq alohida rulonga beriladi, uni namlaydi. Rolikda plyonkada bitta rangni bosib chiqaradigan bosma plastinka mavjud. Plyonka rolklar tizimi orqali barabanga qayta o'raladi va kerakli naqshni yaratadigan rangli rolklarni aylantiradi.

Ushbu operatsiyalar polietilen paketlarni ishlab chiqarishning tayyorgarlik bosqichlariga tegishli. Kichik ishlab chiqarish bilan tayyor plyonkani sotib olish va agar kerak bo'lsa, uni rasmni tushirish uchun bosib chiqarish markaziga yuborish orqali ushbu operatsiyalarsiz bajarish mumkin. Biroq, bu uskunasiz ishlab chiqarish deyarli har doim foydasiz va paketning narxi boshqa shahardan yetkazib berishni hisobga olsa ham, yirik ishlab chiqaruvchilarnikidan yuqori bo'ladi.

4.4. INFRASTRUKTURA

Ushbu loyihada qurilish montaj ishlari amalga oshirilmaydi. Loyihani amalga oshirish uchun maqbul joydan bino ijaraga olinadi. Ammo jihoz va uskuna binoda joylashishi uchun binoni moslashtirish zarur bo'ladi.

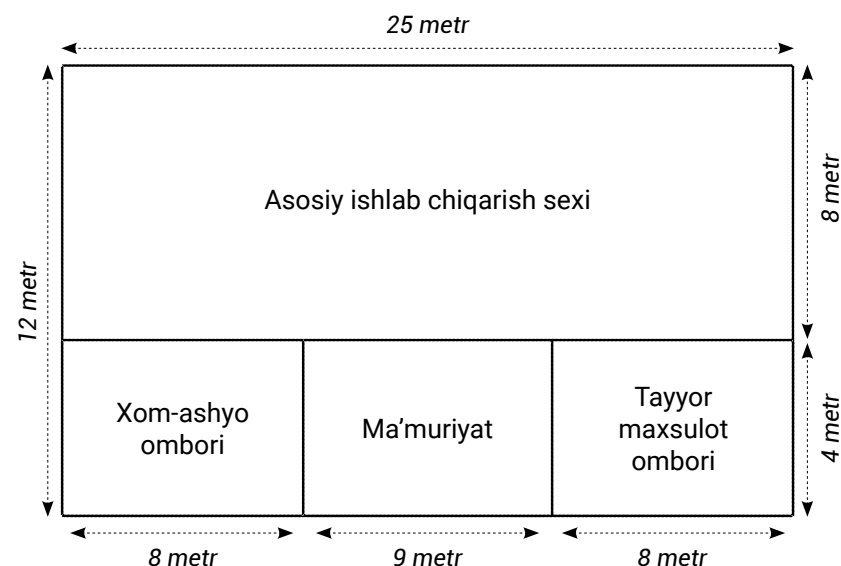
Ushbu loyihani amalga oshirish uchun binolar va joy tanlash alohida e'tibor talab qiladi. Polietilendan mahsulotlar ishlab chiqarish atrof-muhitga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun, paket ishlab chiqarishni tashkil etishni faqat barcha ekologik xavfsizlik talablari bajarilgan taqdirda amalga oshirish mumkin.

Jihoz va uskuna binoda joylashishi uchun binoni o'lchamlari quyidagicha bo'lishi kerak

N ^o		Balandligi, m	Eni, m	Uzunligi, m	Binoning umumiy maydoni, m ²	Binoni xajmi, m ³
1	Asosiy ishlab chiqarish binosi	8	8	25	200	1600
2	Xom-ashyo omborxonasi	8	4	8	32	256
3	Tayyor mahsulotlar omborxonasi	8	4	8	32	256
4	Ma'muriyat uchun	8	4	9	36	288
5	Jami				300	2400

Bundan tashqari polietilen paket ishlab chiqarish sexi aholi punktlaridan uzoqroqda joylashishi, ushbu hudud 380V li elektr energiyasi va suv bilan ta'minlangan bo'lishi zarur.

Ishlab chiqarishni tashkil etish binosi to'g'risida ma'lumot

5. MARKETING KONSEPSIYASI

5.1. MARKETING KONSEPSIYASI

Zamonaviy dunyoda loyiha faqat iste'molchilarning talablarini e'tiborsiz qoldirmasa, muvaffaqiyatga erishishi mumkin. Talablarni tadqiq qilish va mijozlarning maksimal talablarini qondirish samaradorligini oshirish uchun yangi mijozlarni qo'lga kiritishni hamda mavjud mijozlarga sifatli xizmat ko'rsatishni, mahsulot yetkazib berishni davom ettirmoqchi bo'lgan tadbirkor, ular haqiqatan ham nimani xohlashlarini va ularga nima kerakligini bilishi kerak.

Bozorni segmentatsiya qilish turli xil obyektlar bo'yicha amalga oshiriladi, ammo marketingda eng katta e'tibor iste'molchilarning xohishlariga qaratiladi. Shu bilan iste'molchilar tashkilotning marketing harakatlariga turli xil qarashlari bo'yicha bozorni segmentatsiya qilishi kerak bo'ladi.

Bozor segmenti – o'xshash afzalliklarga ega bo'lgan, bir xil xususiyatlarga xos va marketing takliflariga bir xil javob beradigan iste'molchilar majmuidir.

Taklif tuzilmasidan kelib chiqib, bozorning quyidagi makrosegmentlarini ajratish kerak:

- **iste'mol bozori**
- **sanoat bozori.**

Iste'mol bozori. Bizning ushbu segmentdagi iste'molchilarimiz respublikaning turli yoshdagi, har xil daromad darajasi va oilaviy ahvoli turlicha bulgan barcha aholisidir.

O'zbekiston aholisi soni bo'yicha MDH mamlakatlari orasida Rossiyadan keyin ikkinchi o'rinda turadi. BMT Aholishunoslik jamg'armasining jahon reytingida respublika 41-o'rinni egallaydi.

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston Respublikasining doimiy aholisi 2024 yil 22 aprel holatiga 37 milliondan ortiq kishini tashkil etdi.

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining ma'lumotlariga ko'ra, aholi daromadlari o'sishda davom etmoqda.

O'zbekiston bozorida raqobatchi bo'lgan ko'plab mahalliy korxonalar faoliyat ko'rsatmoqda.

Nomlanishi	Manzili
"GAMMA PLAST" MCHJ	Toshkent sh., Bektemir tumani, Porloq ko'chasi, 53-uy
BEST COLOR XUSUSIY KORXONASI	Toshkent sh., Mirobod tumani, Oq Yo'l ko'chasi, 1-uy
"AZAMAT SARDOR KELAJAGI" XK	Sirdaryo viloyati, Guliston tumani, Mustaqillik ko'chasi, 20-uy
BREND PAKET	Toshkent sh., Chilonzor tumani, 16-daha, 24-uy
DODA PAKET	Toshkent sh., Uchtepa tumani, Taqqachi ko'chasi, 48A
DOMESTIC TRADE COMPANY MChJ	Toshkent sh., Chilonzor tumani, Muqimiy ko'chasi, 14-uy, 3 xonadon
EASY PLAST MChJ	Toshkent viloyati, Qibray tumani, Do'stlik ko'chasi, 1-uy
EXIM PLAST MChJ	Toshkent sh., Mirzo-Ulug'bek tumani, Hirot ko'chasi, 60-uy
SHAMS A A GROUP MChJ	Toshkent sh., Yashnobod tumani, Jarqurg'on ko'chasi, 49-uy

Ammo bozorda barcha ishlab chiqarilgan mahsulotlarga yetarlicha talab mavjud va keskin raqobat kuzatilmaydi.

O'zbekiston Respublikasining bozor iqtisodiyotiga o'tishi, iqtisodiy mustaqilligini ta'minlash va mamlakatning eksport salohiyatini kengaytirish mavjud standartlarga mos keladigan zamonaviy, yuqori sifatli mahsulotlar ishlab chiqarishni talab qiladi.

Ushbu loyiha O'zbekiston Respublikasi hududida polietilen paketlar ishlab chiqarishni tashkil etish orqali O'zbekiston Respublikasining polietilen paket mahsulotlari ishlab chiqarish salohiyatini oshirishga qaratilgan. Ushbu loyihani amalga oshirish mahalliy va jahon bozorida talab yuqori bo'lgan yuqori sifatli polietilen paket mahsulotlarini ishlab chiqarishga imkon beradi.

Loyiha tashabbuskoriga mahsulot sotilishining asosiy rag'batlantiruvchi omillari quyidagilardan iborat bo'lishi zarur:

- **narx;**
- **sifat.**

Loyihaning marketing strategiyasi ishlab chiqarilayotgan

mahsulot sifatiga, mahsulotning ushbu turiga bo'lgan talabni doimiy ravishda o'rganishga, bozordagi vaziyatga moslashuvchan javob berishga asoslanadi. Shuningdek, loyihaning mablag'larini loyihani kengaytirishga qayta yo'naltirish va shundan kelib chiqib, narxlar siyosati va taktikasining moslashuvchanligiga erishish orqali marketing strategiyasini takomillashtirib borishi kerak.

Ushbu loyiha bo'yicha ishlab chiqarishga mo'ljallangan mahsulotlar assortimenti bozorda raqobatchilar tomonidan sotiladigan narxlarning qiyosiy tahlili quyida keltirilgan:

Assortiment nomi	O'lchov birligi	Sotish narxi (so'm)	
		Loyiha tashabbuskorida	Raqobatchilarda
Polietilen paketlar	dona	90	130

Yuqorida keltirilgan jadvaldan ko'rinib turibdiki, loyiha bozorda o'rtacha xaridor uchun qulay bo'lgan mahsulot sotish narxining pastligi afzalligiga ega.

Bozorni o'rganish va tadbirkorlarning ilg'or tajribasi shuni ko'rsatdiki, ishlab chiqarishni tashkil etishda bozor konyunkturasini doimiy ravishda o'rganish kerak.

Loyiha tashabbuskori quyidagi tadbirlarni amalga oshirishni rejalashtirishi zarur:

- Mahsulotlarning asosiy xaridorlari ulgurji savdo-tijorat tashkilotlari ekanligini hisobga olgan holda, raqobatchilarning mahsulot yetkazib berish jadvalarini va mahsulotga bo'lgan talab intensivligini, ushbu bozordagi narxlar holatini diqqat bilan

o'rganish, uni istiqbolda prognoz qilish va mahsulotlarni yetkazib berish va sotish narxlarini oldindan tuzatish zarur;

- Faol maqsadli reklama ishlarini o'tkazish.

Hududlardan foydalanish samaradorligini oshirish, shuningdek, sarflangan mablag'larni qaytarishni tezlashtirish uchun so'nggi paytlarda zamonaviy polietilen paketlar ishlab chiqarish korxonalari tashkil etilmoqda. Investitsiyalarni qaytishi muddati eski texnologiyalar asosida tashkil etilgan korxonalar bilan taqqoslaganda sezilarli darajada qisqa. Zamonaviy polietilen paketlar ishlab chiqarish uskunalarining energiya tejaydigan turini qo'llashning maqsadga muvofiqligi aniq.

Polietilen paketlar ishlab chiqarish uskunalarining energiya tejaydigan turlari mamlakatimizda hali keng tarqalmagan, ammo so'nggi paytlarda u tobora ommalashib bormoqda. Bu kelgusida mamlakatimiz hududida polietilen paketlar turlarining ko'payishiga olib keladi.

Loyiha tashabbuskori o'zining vazifasi maksimal foyda olish deb bilishi lozim, shu bilan birga mahsulotning narxi iste'molchilar uchun maqbul bo'lishi kerak.

Narxni belgilashning asosiy tamoyili tovarning narxini shunday darajada belgilashdirki, u birinchidan, sotuvchining tovar uchun sarflagan xarajatlarini qoplashi va ikkinchidan, sotuvchi ham, xaridor ham o'zaro foyda (foyda, daromad) olishini ta'minlashi zarur.

Nomlanishi	O'lchov birligi	Maksimal ishlab chiqarishdagi soni	Sotish narxi (ming so'm)	Summasi (ming so'm)
Polietilen paket	dona	20 000 000	0,09	1 800 000

6. ISHLAB CHIQRISH REJASI

6.1. ISHLAB CHIQRISH REJASI

Loyihani samarali amalga oshirish uchun loyiha tashabbuskori quyidagi tadbirlarni amalga oshirishi lozim bo'ladi:

1. Loyiha konsepsiyasini ishlab chiqish;
2. Loyiha texnik-iqtisodiy asoslarini, moliyaviy hisob-kitoblarini va marketing strategiyalarini ishlab chiqish;
3. Loyiha tashabbuskori tadbikorlik subyekti sifatida tashkilotini davlat ro'yxatidan o'tkazish;
4. Ishlab chiqarishni tashkillashtirish uchun maqbul shartlardagi bino izlash;
5. Uskuna va xom-ashyo yetkazib beruvchilar bilan aloqalarni o'rnatish;
6. Kredit tashkilotlari bilan muzokaralar o'tkazish va moliyalashtirish manbalarini aniqlash;
7. Loyihani moliyalashtirish hujjatlarini ishlab chiqish va bankka taqdim etish;
8. Bank tomonidan moliyalashtirishning ochilishi;
9. Ijaraga olingan bino mulkdori bilan shartnoma rasmiylashtirish;
10. Binoga uskunalar to'plamini to'g'ri joylashtirish;
11. Mahsulot ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish;
12. Sotishni tashkil qilish.

Loyiha tashabbuskori loyihani amalga oshirishning birinchi yilida 75% dan ishlab chiqarish quvvatlarini bosqichma-bosqich o'zlashtirishni va loyihani amalga oshirishning 5-yiliga kelib ishlab chiqarish quvvatini kamida 80% gacha yetkazishni rejalashtirishi zarur.

Yillar bo'yicha quvvatlarni o'zlashtirish koeffitsiyenti:

	1 yil	2 yil	3 yil	4 yil	5 yil
Quvvat o'zlashtirilishi % da	75%	75%	75%	80%	80%

Ekologik me'yorlar va tartibga soluvchi hujjatlar

Ekologiya – tirik jonzoatlarning yashash sharoiti va ularning o'zlari yashab turgan muhit bilan o'zaro murakkab munosabatlari va shu asosda tug'ilgan qonuniyatlarni o'rganadi, insonning tabiat bilan o'zaro ta'sirini eng maqbul tarzda ishlab chiqaradi. Ekologik nazorat atrof-muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish sohasidagi qonun hujjatlari talablari buzilishining oldini olish, uni aniqlash va unga chek qo'yishga, tabiatni muhofaza qilish faoliyati samaradorligini oshirishga qaratilgan davlat va jamoatchilik chora-tadbirlari tizimidir.

O'zbekiston Respublikasining 1992 yildagi 9 dekabrda "Tabiatni muhofaza qilish to'g'risida"gi hamda 1996 yil 27 dekabrda "Atmosfera havosini muhofaza qilish to'g'risida" Qonunlaritabiiymuhitsharoitlarinisqalashning,tabiiyresurslardan oqilona foydalanishning huquqiy, iqtisodiy va tashkiliy asoslarini belgilab beradi. Qonunning maqsadi inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlar uyg'un muvozanatda rivojlanishini, ekologiya tizimlari, tabiat komplekslari va ayrim obyektlar muhofaza qilinishini ta'minlashdan, fuqarolarning qulay atrof-muhitga ega bo'lish huquqini kafolatlashdan iboratdir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 30 oktabrdagi "2030 yilgacha bo'lgan davrda O'zbekiston Respublikasining atrof-muhitni muhofaza qilish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5863-sonli farmoniga binoan:

- ekologik jihatdan eng kam xavf tug'diruvchi materiallardan, mahsulotlardan, ishlab chiqarish obyektlari va boshqa obyektlardan ustuvor darajada foydalanish;

- iqtisodiyotni ekologiyalashtirish, tabiatdan foydalanishning iqtisodiy mexanizmlarini joriy qilish, ekologik jihatdan eng kam xavf tug'diruvchi materiallar, mahsulotlardan, ishlab chiqarish obyektlari va boshqa obyektlardan ustuvor darajada foydalanish;

- yangidan foydalanishga topshirilayotgan ishlab chiqarish quvvatlarining atmosfera havosini ifloslantiruvchi statsionar manbalarida samaradorligi 99,5 foizdan past bo'lmagan chang va gazlarni tutib qoluvchi qurilmalar qo'llanilishini ta'minlash;

- amaldagi ishlab chiqarish quvvatlarining atmosfera havosini ifloslantiruvchi statsionar manbalarida samaradorligi 95 foizdan past bo'lmagan chang va gazlarni tutib qoluvchi qurilmalar qo'llanilishini ta'minlash kabi topshiriqlaridan kelib chiqib qurilish materiallari sanoatidagi mavjud ishlab chiqarish korxonalari va yangidan tashkil etiladigan korxonalarga ushbu talablar belgilangan.

Insoniyat hayoti uni o'rab turgan tabiiy muhit bilan uzviy bog'liq bo'lib, buni tasdiqlaydigan manbaalar har qadamda uchrab turadi. Jahon ko'lamida jadal sur'atlar bilan kechayotgan fan-texnika inqilobi odamlarning mehnat sharoiti, turmush darajasi yaxshilanishiga ijobiy ta'sir etish bilan birga u tug'dirgan ekologik o'zgarishlar, o'z navbatida, insoniyatga, uni o'z bag'rida saqlayotgan ona tabiatga asoratli ta'sir ko'rsatmoqda. Bizni o'rab turgan tabiatni chindan ham ona desak bo'ladi. Chunki u butun borliqni hayotbaxsh nafasi bilan ta'minlab turadi, to'ydiradi, kiyintiradi. Ana shunday marhamatli tabiatning ozor topishi u bilan bevosita odamzod va jonivorlarni taxlikaga solib qo'yishi mumkin. Azot oksidlarining chiqarib tashlanishi kriogen texnikada va uy

sharoitida xlor-ftor-karbonatlarning keng ko'lamda qo'llanilishi Yerning ozon qavatini saqlash muammosini keskinlashtirib yuboradi.

Hozirgi zamon fan-texnika taraqqiyoti, shuningdek, tabiatga antropogen (insonning bevosita qatnashishi) ta'sir etishning tobora kuchayishi natijasida tabiiy omillarning o'zaro bog'lanishi ma'lum darajada muvozanatdan chiqmoqda, bu esa yer yuzida hayotiy jarayon risoladagidek kechishiga xavf solmoqda. Shu boisdan tabiiy muhitni asrash muammolari ko'p jihatdan ekologik tadqiqotlar bilan bog'lanadi.

Tabiiy boyliklardan oqilona foydalanishdan tabiatda ro'y beradigan jarayonlarning o'zaro bog'liqligi va rivojlanish qonuniyatlari haqidagi bilimlar katta ahamiyatga ega. Busiz tabiiy jarayonlarga baho berish, ularni hisobga olish, tabiatga, tabiat komponentlariga ko'rsatilgan har qanday ta'sirning kelajakda qanday oqibatlariga olib kelishini oldindan bilish mumkin emas. Inson tabiatdan foydalanganda va unga ta'sir ko'rsatayotganda bilishi va faoliyatida amal qilish zarur bo'lgan, asosan, 5 qonuniyat mavjud:

- 1) tabiatdagi barcha komponent va elementlar o'zaro bir-birlari bilan bog'langan, o'zaro ta'sir etib, muayyan muvozanatda bo'lib, uyg'unlik hosil qilgan. Biron komponent yoki element o'zgarsa, butun tabiiy kompleksda o'zgarish ro'y beradi;
- 2) tabiatda to'xtovsiz modda va energiyaning aylanma harakati ro'y berib turadi. Bu hayot asosi;
- 3) tabiiy jarayonlarning rivojlanishida muayyan davriyliklar mavjud (sutkalik, yillik, 12 yillik, 33— 35 yillik va ko'p yillik);
- 4) zonalik;
- 5) regionallik.

Ekologik hujjatlarni rasmiylashtirish

Ekologik nazorat obyektlari quyidagilardan iborat:

yer, yer osti boyliklari, suvlar, o'simlik va hayvonot dunyosi, atmosfera havosi atrof-muhitga ta'sir ko'rsatuvchi tabiiy va texnogen manbalar atrof-muhit ifloslanishiga va tabiiy resurslardan nooqilona foydalanilishiga olib kelishi, fuqarolarning hayoti va sog'lig'iga tahdid solishi mumkin bo'lgan faoliyat, harakat yoki harakatsizlik.

Ekologik nazoratning turlari:

- davlat ekologik nazorati;
- idoraviy ekologik nazorat;
- ishlab chiqarish ekologik nazorati;
- jamoatchilik ekologik nazorati.

Har qanday yangi loyiha bo'yicha ishlab chiqarish korxonasini tashkil etilishida ekologiya yo'nalishi bo'yicha 5 ta normativ-hujjat ishlab chiqilishi majburiy tarzda qonunchiligimiz bilan mustahkamlanib qo'yilgan. Bular:

AMTA – atrof-muhitga ta'siri arizasi haqidagi hujjat;

EOA – ekologik oqibatlar arizasi haqidagi hujjat;

PDV – atmosfera qatlamiga chiqariladigan tashlamalar haqidagi normativ;

PDS – yer qatlamiga chiqariladigan zararli chiqindi oqavalar haqidagi normativ. Agar chiqindi suvlar kanalizatsiya tarmog'iga ulansa KEN normativi ishlab chiqariladi;

PDO – ishlab chiqarish korxonasining faoliyati davomida ajraladigan sanoat va maishiy chiqindilarning hududga va atrofga joylashtirilishi haqidagi normativ. Agar chiqindilar ekologik sertifikatlangan bo'lsa kompensatsion to'lovlarga tortilmaydi.

7. HR REJASI

7.1. HR REJASI

Loyiha tashabbuskori har bir xodim loyihaning muvaffaqiyatiga to'liq hissa qo'shishi va shu bilan birga o'zining professional, shaxsiy o'sishi va ijtimoiy himoyalangan bo'lishi uchun barcha zarur amallarni bajarishi lozim. Mehnat haqi adolatli bo'lishiga va xodim hamda loyiha tashabbuskori o'rtasidagi munosabatlarning sheriklik tamoyillarini aks ettirishiga intilishi kerak.

Ushbu loyihada xodimlarning soni - 6 kishini, shu jumladan ma'muriy va boshqaruv xodimlar - 2 kishi, ishchi xodimlar - 4 kishini tashkil qiladi.

(ming so'mda)

Xodimlar	Soni	Ish haqi	Oylik ish haqi	Ijtimoiy soliq (12%)	Jami
1. Boshqaruv va adminstratsiya					
Bosh direktor	1	10 000	10 000	1 200	11 200
Jami	1		10 000	1 200	11 200
2. Moliyaviy bo'lim					
Buxgalter	1	7 000	7 000	840	7 840
Jami	1		7 000	840	7 840
3. Maxsulot sotish va marketing bo'limi					
Sotuv bo'yicha menedjer	1	7 000	7 000	840	7 840
Mutaxassis	1	5 000	5 000	600	5 600
Jami	2		12 000	1 440	13 440
4. Ishlab chiqarish					
Bosh injener	1	8 000	8 000	960	8 960
Ishchi	1	5 000	5 000	600	5 600
Jami	2		13 000	1 560	14 560
Jami xodimlar	6		42 000	5 040	47 040
Yillik jami			504 000	60 480	564 480

8. TA'MINOT REJASI

8.1. TA'MINOT REJASI

Loyihani muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun xom-ashyo, asosiy vositalar va boshqa resurslar bilan o'z vaqtida ta'minlanishi zarur.

Loyiha bo'yicha to'liq quvvatda mahsulot ishlab chiqarilganda, 40 tonna poletilen granulasi zarur bo'ladi. Ammo loyiha tashabbuskori, 1 yilda uskunalar 75% quvvat bilan ishlayotganligi sababli 30 tonna poletilen granulasi bilan ta'minlashi zarur.

Bundan tashqari ishlab chiqarish va ma'muriy xarajatlar uchun ham xom-ashyo va materiallar talab etiladi va bu xisob kitoblarda keltirilgan.

Asosiy vositalarni ham ya'ni jihoz va uskunalarni o'z vaqtida sotib olish, olib kelish, bojxonada rasmiylashtirish, o'rnatish va ishga tushirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda jihoz va uskunalar uchun ishlab chiqaruvchilar bilan muzokaralar olib borish, shartnoma tuzish, akkreditiv ochish, pul mablag'larini o'tkazib berish jarayonlari alohida nazorat qilinishi zarur.

Ushbu loyihani amalga oshirish uchun energiya resurslari talab qilinadi.

Yillik foydalanish xarajatlari to'g'risidagi ma'lumotlar quyidagi jadvalda keltirilgan.

Nomlanishi	O'lchov birligi	Yillik ehtiyoj	Birlik narxi (ming so'm)	Yillik xarajatlar (ming so'm)
Elektr energiyasi	kVt*soat	200 000	0.9	180 000
Jami	X	X	X	180 000

9. MOLIYAVIY REJA

9.1. MOLIYAVIY REJA

Loyihani amalga oshirish uchun zarur bo'lgan vaqt (uni moliyalashtirishdan tortib, kredit va foizlarni to'lash bilan amalda yakunlashgacha) 5 yilni tashkil etadi.

Kredit mablag'larini jalb qilish bo'yicha tashkiliy tadbirlarni o'tkazish, shartnomalarni rasmiylashtirish uchun yana 1 oy kerak bo'ladi.

Shunday qilib, loyihaning umumiy davomiyligi 5 yilni tashkil etadi, bu yerda birinchi oy investitsiya davri hisoblanadi.

Ushbu loyihani o'z mablag'lari va jalb qilinadigan kredit mablag'lari hisobidan moliyalashtirish zarur.

Loyiha qiymati (byudjet) 750 mln. so'mni (shundan 500 mln. so'mi kredit mablag'lari hisobidan) tashkil etadi.

Loyiha qiymati, shuningdek, butun loyiha bo'yicha xarajatlar tarkibi ilovalarda keltirilgan.

Tarkibiy qismlar	Summa (ming so'm)	Tuzulishi
O'z mablag'i		
Moliyaviy xarajatlar	37 500	5%
Aylanma kapital	212 500	28%
Jami o'z mablag'lari	250 000	33%
KREDIT RESURLARI		
Kredit summasi	500 000	67%
Jami moliyalashtirish manbalari	750 000	100%

9.2. LOYIHANI AMALGA OSHIRISH UCHUN OLINADIGAN KREDIT SHARTLARI

Ushbu loyihani moliyalashtirish uchun kredit olish, bank orqali quyidagi shartlar asosida amalga oshiriladi:

- kreditning qaytarish muddati - 5 yil;
- yillik foiz stavkasi - 18%;
- imtiyozli davr - 24 oy;
- kredit bo'yicha asosiy qarzni to'lash davriyligi - qaytarish jadvaliga muvofiq.

Kreditni qaytarish kafolati sifatida loyiha tashabbuskori tomonidan ko'chmas mulk, sotib olinayotgan jihoz va uskunalar, transport vositalari va boshqa mol-mulklar taklif etilishi mumkin. Ushbu mulklar mustaqil baholash tashkiloti tomonidan baholanadi. Ushbu baholash hisobotiga muvofiq, baholanayotgan mulkning umumiy bozor qiymati kreditni qaytarish kafolati sifatida taklif etiladi.

9.3. LOYIHANI MOLIYALASHTIRISH: MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMI VA MANBALARI

Loyiha kredit mablag'lari va o'z mablag'lari hisobidan polietilen paket ishlab chiqarish uchun moliyalashtiriladi.

Asosiy vositalar va TMZ larning nomi	O'lchov birlig	Soni	Narxi	Summasi	Sotuvchi	Pul mablag'lari manbaasi	
						Bank krediti	O'z mablag'lar
Ishlab chiqarish jihozlari							
Polietilen paketlar ishlab chiqarish uskunalar to'plami	komplekt	1	500 000	500 000	Xitoy Xalq Respublikasi	500 000	-
Jami				500 000	0	500 000	0

Kredit mablag'larining (ulardan foydalanilgan taqdirda) o'zini o'zi qoplashi va o'z vaqtida qaytarilishini hisobga olgan holda iqtisodiy samaradorlikni baholashda:

Loyiha tashabbuskori daromadlarni va zararlarni hisoblashda soliqlar va boshqa ajratmalarni ularni qo'llash bo'limlari bo'yicha hisobga olishi;

Loyihani amalga oshirishdan kutilayotgan foydani, pul oqimini ishlab chiqarish va sotish rejasiga muvofiq hisoblashi;

Foyda va zararlar to'g'risidagi hisobotni tuzishda loyiha tashabbuskori qanday soliq to'lovchisi ekanligini hisobga olishi zarur.

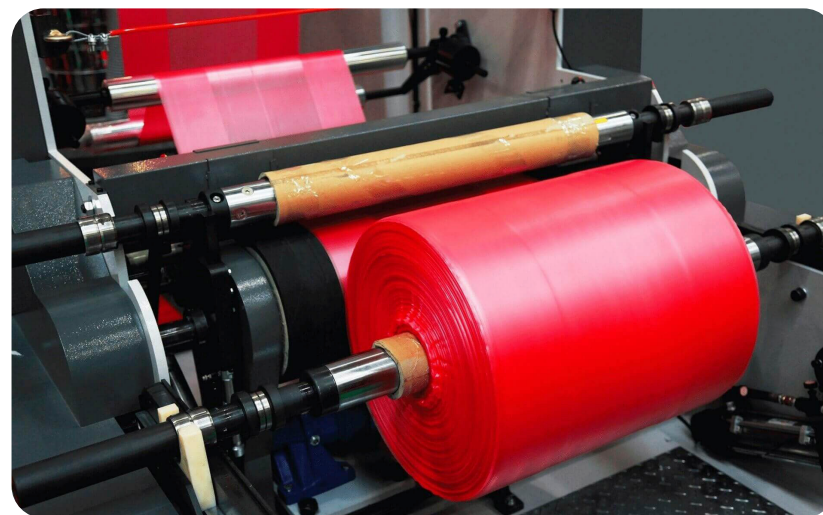

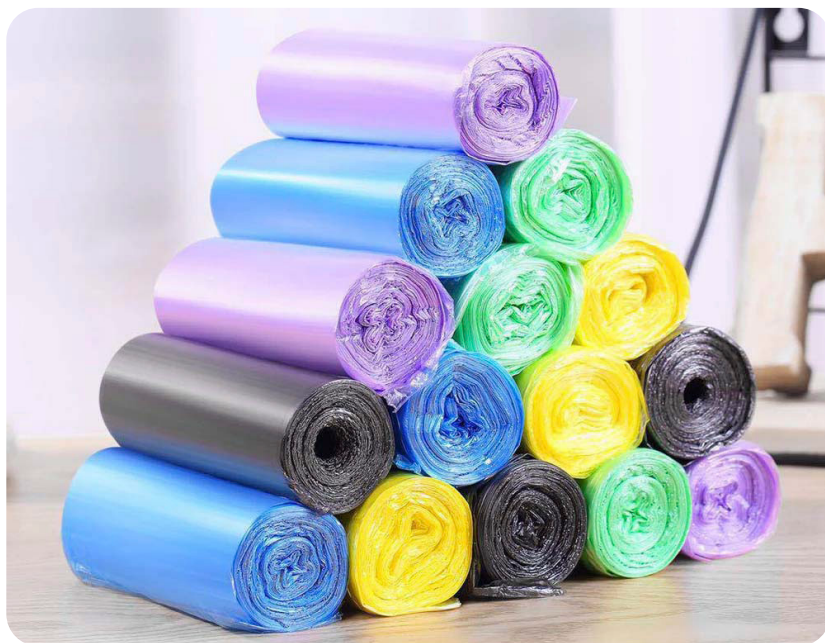
10. XULOSALAR

Moliyaviy tahlil natijalariga ko'ra quyidagi xulosalar chiqarildi:

1. **564,48 mln. so'mlik** mehnatga haq to'lash fondi bilan 6 ta ish o'rni tashkil etiladi.
2. Mahsulot ishlab chiqarish hajmi o'rtacha **1,2 mlrd. so'mga** yetkaziladi.
3. Investitsiya davrining oxirida barcha majburiyatlar qaytarilgandan so'ng korhona ixtiyorida **665 mln. so'm** ekvivalentidagi pul mablag'lari qoladi, bu esa ishlab chiqarishni yanada modernizatsiyalash va mahsulot turini kengaytirish imkonini beradi.
4. Yillik rentabellik ko'rsatkichlari ijobiy va yuqori. 5 yildan so'ng tashkilot **1.1 mlrd. so'mdan** yuqori daromad ko'radi.
5. Mutlaq likvidlik koeffitsiyenti (to'lov qobiliyati) xizmat ko'rsatishning 1-yilida **4,6** ni, 5-yilda esa **6,5** ni tashkil etadi.

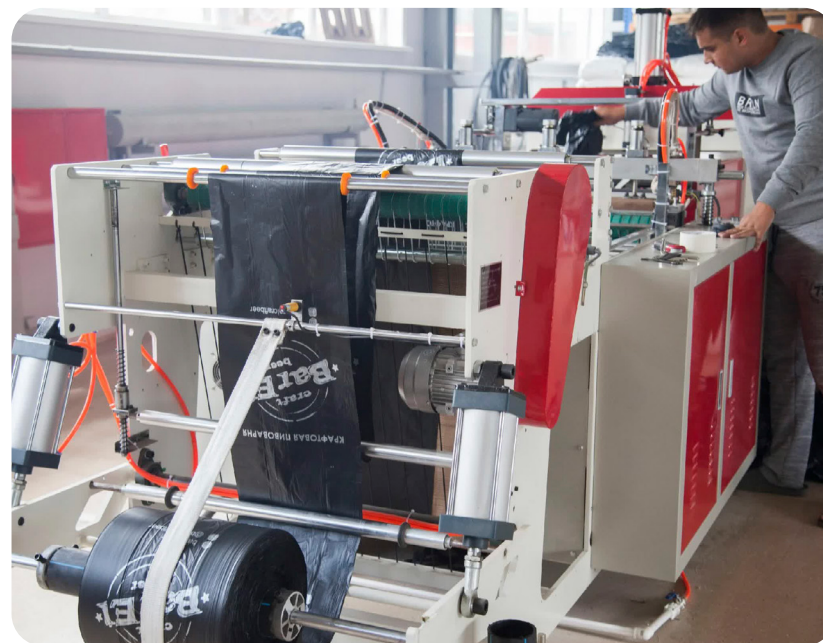

6. O'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlanganlik koeffitsiyenti 1-yil xizmat ko'rsatish uchun -0,2 ni tashkil qiladi, 5-yil esa bu ko'rsatkich 0,9 ga teng bo'ladi. Bu 5-yil xizmat ko'rsatish uchun xo'jalik o'zini o'z aylanma mablag'lari bilan **90%** ta'minlaydi degan ma'noni anglatadi.

7. Loyihaning rentabelligi foyda bilan bir xil tendensiyaga ega. Mahalliy sharoitlar uchun loyiha rentabelligi juda yuqori. Agar aktivlarning rentabelligi xizmat ko'rsatishning birinchi yilida **10,7%**, 5-yilda **24%** ni tashkil qilsa, sotish rentabelligi xizmat ko'rsatishning 1- yilida **8%** ni, 5-yilda esa **15%** ni tashkil qiladi.

8. Xizmat ko'rsatishning 1- yilida xarajatlar ulushi **83%** ni, 5-yilda esa **81%** ni tashkil etadi. Bu shuni anglatadiki, xizmat ko'rsatishning 1- yilida har bir ishlab topilgan 100 so'm uchun

xarajatlar 83 so'mni, daromadlar esa 17 so'mni, 5-yilida esa xarajatlar 81 so'mni, daromadlar esa 19 so'mni tashkil etadi.

9. **IRR** (ichki daromadlik normasi) **36,89%** ni tashkil qiladi.

10. **NPV** (toza diskontlangan daromad) **520 mln. so'mni** tashkil etadi

11. O'z-o'zini qoplash muddati, diskontsiz, **2 yil 1 oy**, 10% diskontni hisobga olgan holda **2 yil 6 oy**.

12. Zararsiz ishlash nuqtasi **13,00%**.

Umuman olganda, mazkur loyiha doirasida o'tkazilgan tadqiqotlar loyiha tashabbuskorining mukammal moliyaviy holatga va ijobiy tendensiyaga erishishini ko'rsatmoqda.

Ushbu xulosa loyihaning investitsion jozibadorligini ko'rsatadi.

11. BIZNES LOYIHANING HISOB-KITOB QISMI

1-jadval

Loyihaning boshlang'ich va yakuniy ko'rsatkichlari
(ming so'mda)

Loyiha nomi	Polietilen paket ishlab chiqarish loyihasi
Loyiha ma'lumotlari	
Mahsulot	Polietilen paketlar
Loyihaning umumiy qiymati	750 000
O'z mablag'lari	250 000
Bank krediti	500 000
Biznes reja tuzilgan sana	06.05.2024-yil
Kredit oluvchi	Loyiha tashabbuskori
Kredit oluvchi manzili	O'zbekiston Respublikasi
Biznes reja uchun mas'ul shaxs	
Telefon	+998 93 183 22 88
Dollar kursi	12 600

2-jadval**Loyihaning boshlang'ich qiymati**

(ming so'mda)

Nomi	Summa	Loyihada ishtirok etish			
		Kredit	%	O'z mablag'lari	%
Polietilen paketlar ishlab chiqarish uskunalari to'plami	500 000	500 000	100%	-	0%
Jami asosiy vositalar	500 000	500 000	100%	-	0%
Aylanma kapital	212 500		0%	212 500	100%
Investitsion davrdagi kredit foizlari	37 500		0%	37 500	100%
Jami	750 000	500 000	67%	250 000	33%

3-jadval**Moliyaviy reja** (ming so'mda)

Tarkibiy qismlar	Summa (ming so'm)	Tuzulishi
O'z mablag'i		
Moliyaviy xarajatlar	37 500	5%
Aylanma kapital	212 500	28%
Jami o'z mablag'lari	250 000	33%
KREDIT RESURLARI		
Kredit summasi	500 000	67%
Jami moliyalashtirish manbalari	750 000	100%

4-jadval**Asosiy vositalar va inventarlarni sotib olish uchun mablag'larni taqsimlash** (ming so'mda)

Asosiy vositalar va TMZ larning nomi	O'lchov birlig	Soni	Narxi	Summasi	Sotuvchi	Pul mablag'lari manbaasi	
						Bank krediti	O'z mablag'lari
Ishlab chiqarish jihozlari							
Polietilen paketlar ishlab chiqarish uskunalari to'plami	komplekt	1	500 000	500 000	Xitoy Xalq Respublikasi	500 000	-
Jami				500 000	0	500 000	0

5-jadval**Ishlab chiqarish rejasi**

Ko'rsat-kichlar	O'lchov birligi	1-yil	2-yil	3-yil	4-yil	5-yil	Jami
Polietilen paketlar	dona	15 000 000	15 000 000	15 000 000	16 000 000	16 000 000	77 000 000
Jami		15 000 000	15 000 000	15 000 000	16 000 000	16 000 000	77 000 000

7-jadval**Mahsulot sotilishi rejasi** (ming so'mda)

Ko'rsat-kichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	Jami
Polietilen paketlar	1 215 000	1 215 000	1 215 000	1 296 000	1 296 000	6 237 000
Jami	1 215 000	1 215 000	1 215 000	1 296 000	1 296 000	6 237 000

6-jadval**Ishlab chiqarish prognozi parametrlari** (ming so'mda)

Mahsulot turi	O'lchov birligi	Ishlab chiqarish hajmi											
		1 - yil			2 - yil		3 - yil		4 - yil		5 - yil		
		2024			2025		2026		2027		2028		
		75%	Quvvatda		75%	Quvvatda	75%	Quvvatda	80%	Quvvatda	80%	Quvvatda	
		Soni	Narxi	Summasi	Soni	Summasi	Soni	Summasi	Soni	Summasi	Soni	Summasi	
Polietilen paketlar				1 350 000		1 350 000		1 350 000		1 440 000		1 440 000	
Jumladan													
Polietilen paketlar	dona	15 000 000	0,09	1 350 000	15 000 000	1 350 000	15 000 000	1 350 000	16 000 000	1 440 000	16 000 000	1 440 000	

8-jadval

Ishlab chiqarilgan mahsulot tannarxini hisoblash (ming so'mda)

№	Xom ashyo nomi	O'lchov birligi	Narxi	Polietilen paketlar		Jami	
				Soni	Summasi	Soni	Summasi
1	Polietilen	kg	19,5	0,002	0,04	40 000	780 000
2	Elektr energiyasi	kVt*soat	0,90	0,010	0,01	200 000	180 000
3	Boshqa ishlab chiqarish xarajatlari	so'm			0,01		207 280
4	Umumiy tannarx	so'm			0,06		1 167 280
5	Boshqa adminstrativ xarajatlar	so'm			0,004		80 480
6	Jami tannarx	so'm			0,06		1 247 760
7	Kredit foizi	so'm			0,005		90 000
8	Soliq to'lashdan oldingi foyda	so'm			0,023		462 240
9	Foyda solig'i	so'm	15%	-	0,003		69 336
10	Sof foyda	so'm		-	0,020		392 904
11	Mahsulot narxi	so'm			0,09	-	1 800 000
12	Kunlik ishlab chiqarish hajmi	dona			100 000		
13	bir yilda ish kuni soni	kun			200		
14	Maksimal quvvatda ishlab chiqarish	dona			20 000 000		
15	Sotish hajmi	so'm			1 800 000		
16	Umumiy savdodagi ulush	%			100%		22%

9-jadval

Shartli-doimiy harajatlar (ming so'mda)

Nº	Nomlanishi	O'lchov birligi	Soni (yillik)	Narxi	Yillik xarajatlar
Tashkilot bo'yicha jami					287 760,0
1	Boshqaruv harajatlari			3 587,0	43 040,0
1.1	TMZ	ming so'm	12,0	500,0	6 000,0
1.2	Mobil aloqa va internet	ming so'm	12,0	200,0	2 400,0
1.3	Asosiy ma'muriy vositalarga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash	ming so'm	12,0	300,0	3 600,0
1.4	Xodimlarning ish haqi ajratmalari bilan	ming so'm	12,0	1 586,7	19 040
1.5	Kommunal xarajatlar	ming so'm	12,0	500,0	6 000,0
1.6	Boshqa xarajatlar	ming so'm	12,0	500,0	6 000
2	Ishlab chiqarishga xarajatlar			17 243,3	207 280,0
2.1	asboblari, buyumlar va boshqa mehnat vositalari	ming so'm	12,0	500,0	6 000,0
2.2	Xodimlarning ish haqi ajratmalari bilan	ming so'm	12,0	1 213,3	14 560
2.3	Ishchilar maxsus kiyimi	ming so'm	24,0	80,0	1 920
2.4	Ishchilarni tibbiy ko'rikdan o'tkazish	ming so'm	6,0	100,0	600
2.5	Ishchilarni ishxonaga tashish xarajatlari	ming so'm	12,0	100,0	1 200
2.6	Asosiy vositalar va nomoddiy aktivlar amortizatsiyasi	ming so'm	12,0	6 250,0	75 000
2.7	Bino ijarasi	ming so'm	12,0	5 000,0	60 000
2.8	Ishlab chiqarish jarayonida buyumlarning yo'qolishi va shikastlanishi (ishlab chiqarishdagi nuqsonlar bilan bog'liq xarajatlar)	ming so'm	12,0	2 000	24 000
2.9	Boshqa xarajatlar	ming so'm	12,0	2 000	24 000
3	Marketing xarajatlari			3 120,0	37 440,0
3.1	Korporativ veb sayt qo'llab-quvvatlanishi	ming so'm	12,0	500,0	6 000
3.2	Reklama	ming so'm	12,0	500,0	6 000
3.3	Xodimlarning ish haqi ajratmalari bilan	ming so'm	12,0	1 120,0	13 440
3.4	Boshqa xarajatlar	ming so'm	12,0	1 000,0	12 000

10-jadval

Shtat jadvali (ming so'mda)

Xodimlar	Soni	Ish haqi	Oylik ish haqi	Ijtimoiy soliq (12%)	Jami
1. Boshqaruv va adminstratsiya					
Bosh direktor	1	10 000	10 000	1 200	11 200
Jami	1		10 000	1 200	11 200
2. Moliyaviy bo'lim					
Buxgalter	1	7 000	7 000	840	7 840
Jami	1		7 000	840	7 840
3. Maxsulot sotish va marketing bo'limi					
Sotuv bo'yicha menedjer	1	7 000	7 000	840	7 840
Mutaxassis	1	5 000	5 000	600	5 600
Jami	2		12 000	1 440	13 440
4. Ishlab chiqarish					
Bosh injener	1	8 000	8 000	960	8 960
Ishchi	1	5 000	5 000	600	5 600
Jami	2		13 000	1 560	14 560
Jami xodimlar	6		42 000	5 040	47 040
Yillik jami			504 000	60 480	564 480

11-jadval

Amortizatsiya hisobi (ming so'mda)

Asosiy vositalarning nomi	Bank krediti hisobidan	O'z mablag'lari hisobidan	Amortizatsiya stavkasi
Polietilen paketlar ishlab chiqarish uskunalari to'plami	500 000	-	15%
Qurilish montaj ishlari (23x8x3 razmerli)	-	-	10%
Jami	500 000	-	

Ko'rsatkichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	Jami
Amortizatsiya xarajatlari	75 000	75 000	75 000	75 000	75 000	375 000

12-jadval

Kredit qaytarish rejasi (ming so'mda)

Kredit foizi	18%	
So'ndirish muddati	5	yil
Imtiyozli davr	24	oy
Investitsiya summasi	500 000	ming so'm

Qaytarish davri		Kredit qoldig'i	Asosiy qarz qaytarilishi	Hisoblangan foizlar	Jami to'lov
1- yil	1- oy	500 000		7 500	7 500
	2- oy	500 000		7 500	7 500
	3- oy	500 000		7 500	7 500
	4- oy	500 000		7 500	7 500
	5- oy	500 000		7 500	7 500
	6- oy	500 000		7 500	7 500
	7- oy	500 000		7 500	7 500
	8- oy	500 000		7 500	7 500
	9- oy	500 000		7 500	7 500
	10- oy	500 000		7 500	7 500
	11- oy	500 000		7 500	7 500
	12- oy	500 000		7 500	7 500
2- yil	1- oy	500 000		7 500	7 500
	2- oy	500 000		7 500	7 500
	3- oy	500 000		7 500	7 500
	4- oy	500 000		7 500	7 500
	5- oy	500 000		7 500	7 500
	6- oy	500 000		7 500	7 500
	7- oy	500 000		7 500	7 500
	8- oy	500 000		7 500	7 500
	9- oy	500 000		7 500	7 500
	10- oy	500 000		7 500	7 500
	11- oy	500 000		7 500	7 500
	12- oy	500 000		7 500	7 500

3- yil	1- oy	500 000	13 889	7 500	21 389
	2- oy	486 111	13 889	7 292	21 181
	3- oy	472 222	13 889	7 083	20 972
	4- oy	458 333	13 889	6 875	20 764
	5- oy	444 444	13 889	6 667	20 556
	6- oy	430 556	13 889	6 458	20 347
	7- oy	416 667	13 889	6 250	20 139
	8- oy	402 778	13 889	6 042	19 931
	9- oy	388 889	13 889	5 833	19 722
	10- oy	375 000	13 889	5 625	19 514
	11- oy	361 111	13 889	5 417	19 306
	12- oy	347 222	13 889	5 208	19 097
4- yil	1- oy	333 333	13 889	5 000	18 889
	2- oy	319 444	13 889	4 792	18 681
	3- oy	305 556	13 889	4 583	18 472
	4- oy	291 667	13 889	4 375	18 264
	5- oy	277 778	13 889	4 167	18 056
	6- oy	263 889	13 889	3 958	17 847
	7- oy	250 000	13 889	3 750	17 639
	8- oy	236 111	13 889	3 542	17 431
	9- oy	222 222	13 889	3 333	17 222
	10- oy	208 333	13 889	3 125	17 014
	11- oy	194 444	13 889	2 917	16 806
	12- oy	180 556	13 889	2 708	16 597
5- yil	1- oy	166 667	13 889	2 500	16 389
	2- oy	152 778	13 889	2 292	16 181
	3- oy	138 889	13 889	2 083	15 972
	4- oy	125 000	13 889	1 875	15 764
	5- oy	111 111	13 889	1 667	15 556
	6- oy	97 222	13 889	1 458	15 347
	7- oy	83 333	13 889	1 250	15 139
	8- oy	69 444	13 889	1 042	14 931
	9- oy	55 556	13 889	833	14 722
	10- oy	41 667	13 889	625	14 514
	11- oy	27 778	13 889	417	14 306
	12- oy	13 889	13 889	208	14 097
Jami			500 000	318 750	818 750

13-jadval**Mahsulot sotilishi rejasi** (ming so'mda)

Xarajatlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	Jami
Quvvatni o'zlashtirish	75%	75%	75%	80%	80%	
Ishlab chiqarish tannarxi	927 280	927 280	927 280	975 280	975 280	4 732 400
Jumladan						
Xom-ashyo va materiallar	585 000	585 000	585 000	624 000	624 000	3 003 000
Elektr energiya, tabiiy gaz va suv	135 000	135 000	135 000	144 000	144 000	693 000
Ishlab chiqarish xarajatlari	207 280	207 280	207 280	207 280	207 280	1 036 400
shu jumladan Amortizatsiya	75 000	75 000	75 000	75 000	75 000	375 000
Boshqa xarajatlar						-
Davr xarajatlari	80 480	80 480	80 480	80 480	80 480	402 400
Boshqaruv xarajatlari	43 040	43 040	43 040	43 040	43 040	215 200
shu jumladan Amortizatsiya	-	-	-	-	-	-
Marketing xarajatlari	37 440	37 440	37 440	37 440	37 440	187 200
Boshqa xarajatlar	-					-
Moliyaviy xarajatlar	-					-
Kredit foizlari	90 000	90 000	76 250	46 250	16 250	318 750
Jami xarajatlar	1 097 760	1 097 760	1 084 010	1 102 010	1 072 010	5 453 550

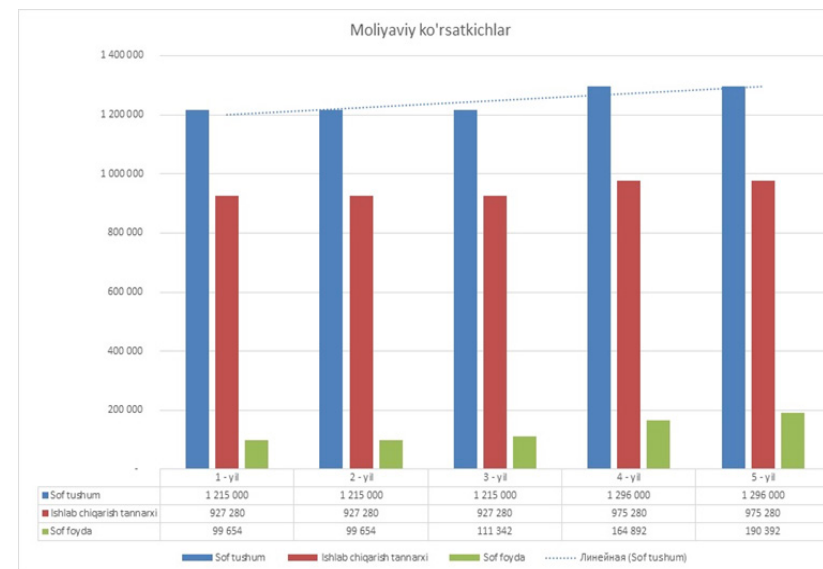

14 -jadval

Daromad va xarajatlar hisoboti (ming so'mda)

Ko'rsatkichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	Jami
Sof tushum	1 215 000	1 215 000	1 215 000	1 296 000	1 296 000	6 237 000
Ishlab chiqarish tannarxi	927 280	927 280	927 280	975 280	975 280	4 732 400
Yalpi foyda	287 720	287 720	287 720	320 720	320 720	1 504 600
Davr xarajatlari						
Boshqaruv xarajatlari	43 040	43 040	43 040	43 040	43 040	215 200
Marketing xarajatlari	37 440	37 440	37 440	37 440	37 440	187 200
Boshqa xarajatlari	-	-	-	-	-	-
Operatsion foyda	207 240	207 240	207 240	240 240	240 240	1 102 200
Moliyaviy xarajatlari						
Foizlar	90 000	90 000	76 250	46 250	16 250	318 750
Soliqlar to'langunga qadar foyda	117 240	117 240	130 990	193 990	223 990	783 450
Foyda solig'i	17 586	17 586	19 649	29 099	33 599	117 518
Sof foyda	99 654	99 654	111 342	164 892	190 392	665 932

Moliyaviy ko'rsatkichlar (ming so'mda)

15-jadval

Dividendlar chiqarish (ming so'mda)

Ko'rsatkichlar	Soni	Narxi	Summasi	UK dagi ulushi
O'z mablag'lari	250 000	100%	6 000	100%
Ta'sischi				
Tashabbuskor	250 000	100%	6 000	100%

Ko'rsatkichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
Sof foyda	99 654	99 654	111 342	164 892	190 392
Dividend ajratmalari			49 827	55 671	82 446
Ulushning foydaliligi % da	0%	0%	20%	22%	33%

16-jadval

Aylanma mablag'lar rejasi (ming so'mda)

Aylanish koeffitsiyenti		koeffitsiyenti
Sotish	30 kun	12
Xom-ashyo va materiallarni sotib olish	30 kun	12

Ko'rsatkichlar	0- davr	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
Tushum		1 215 000	1 215 000	1 215 000	1 296 000	1 296 000
Ishlab chiqarish tannarxi		927 280	927 280	927 280	975 280	975 280
Jumladan						
Xom-ashyo va materiallar	-	48 750	48 750	48 750	52 000	52 000
Pul mablag'lari	250 000					
Debitor qarzdorlik		101 250	101 250	101 250	108 000	108 000
Kreditor qarzdorlik		77 273	77 273	77 273	81 273	81 273
Sof aylanma mablag'lar	250 000	72 727	72 727	72 727	78 727	78 727
Aylanma mablag'lardagi o'zgarish		- 177 273	-	-	6 000	-

17-jadval

NPV, IRR va loyiha o'zini-o'zi qoplash muddati (ming so'mda)

Investitsiya summasi	750 000
----------------------	---------

Davr	Sof daromad	Diskontsiz kummulyativ saldo	10% diskont stavkasida sof daromad PV	10% diskontda kummulyativ saldo
1- yil	459 513	-290 487	417 739	-332 261
2- yil	282 240	-8 247	233 256	-99 004
3- yil	282 240	273 993	212 051	113 047
4- yil	309 240	583 233	211 215	324 262
5- yil	315 240	898 473	195 739	520 001
	PV			NPV
10%	1 270 001			520 001
IRR	36,89%			
Diskontni hisobga olmaganda o'zini-o'zi qoplash muddati	2 yil 1 oy			
10% diskontni hisobga olganda o'zini-o'zi qoplash muddati	2 yil 6 oy			

18-jadval**Pul oqimi hisobi** (ming so'mda)

Ko'rsatkichlar	0- davr	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	Jami
Sof tushum		1 215 000	1 215 000	1 215 000	1 296 000	1 296 000	6 237 000
Aylanma mablag'lardagi o'zgarish		- 177 273	-	-	6 000	-	- 171 273
Sotishdan tushgan pul		1 392 273	1 215 000	1 215 000	1 290 000	1 296 000	6 408 273
Ishlab chiqarish tannarxi		852 280	852 280	852 280	900 280	900 280	4 357 400
Yalpi tushum		539 993	362 720	362 720	389 720	395 720	2 050 873
Davr xarajatlari		80 480	80 480	80 480	80 480	80 480	402 400
Operatsion pul oqimi A		459 513	282 240	282 240	309 240	315 240	1 648 473
O'z mablag'lari	250 000						250 000
Investitsiya	500 000						500 000
Investitsiyaning qo'shilishi		750 000					750 000
Asosiy qarz C		-	-	166 667	166 667	166 667	500 000
Foizlar B		90 000	90 000	76 250	46 250	16 250	318 750
Yagona soliq D		17 586	17 586	19 649	29 099	33 599	117 518
Sof pul tushumi	750 000	351 927	174 654	19 675	67 225	98 725	712 206
Divident chiqarish		-	-	49 827	55 671	82 446	187 944
Kummulyativ pul tushumi	750 000	351 927	526 581	496 429	507 983	524 262	524 262
Qarzni qoplash koeffitsiyenti (A-D)/(B+C)		4,9	2,9	1,1	1,3	1,5	1,9

19-jadval

Kutilayotgan Balans (ming so'mda)

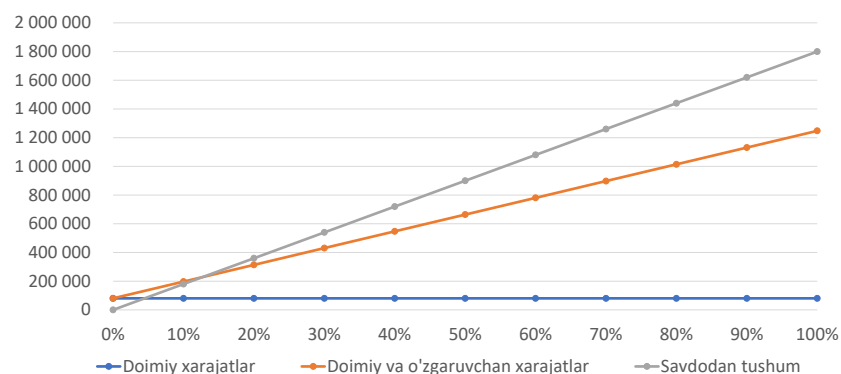
Ko'rsatkichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
Kummulyativ pul tushumi	351 927	526 581	496 429	507 983	524 262
Debitor qarzdorlik	101 250	101 250	101 250	108 000	108 000
TMZ	48 750	48 750	48 750	52 000	52 000
Joriy aktivlar	501 927	676 581	646 429	667 983	684 262
Belgilangan aktivlar	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000
Amortizatsiya	75 000	75 000	75 000	75 000	75 000
Kummulyativ amortizatsiya	75 000	150 000	225 000	300 000	375 000
Sof belgilangan aktivlar	425 000	350 000	275 000	200 000	125 000
Jami aktivlar	926 927	1 026 581	921 429	867 983	809 262
Kreditor qarzdorlik	77 273	77 273	77 273	81 273	81 273
O'z mablag'lari	250 000	250 000	250 000	250 000	250 000
Uzoq muddatli kreditlar	500 000	500 000	333 333	166 667	0
Yig'ilgan foyda	99 654	199 308	260 823	370 043	477 989
Jami passivlar	926 927	1 026 581	921 429	867 983	809 262

20-jadval

Zararsizlik nuqtasini aniqlash 13% (ming so'mda)

Quvvatni o'zlashtirish	Doimiy xarajatlar	O'zgaruvchan xarajatlar	Doimiy va o'zgaruvchan xarajatlar	Savdodan tushum
0%	80 480	-	80 480	-
10%	80 480	116 728	197 208	180 000
20%	80 480	233 456	313 936	360 000
30%	80 480	350 184	430 664	540 000
40%	80 480	466 912	547 392	720 000
50%	80 480	583 640	664 120	900 000
60%	80 480	700 368	780 848	1 080 000
70%	80 480	817 096	897 576	1 260 000
80%	80 480	933 824	1 014 304	1 440 000
90%	80 480	1 050 552	1 131 032	1 620 000
100%	80 480	1 167 280	1 247 760	1 800 000

Quvvatni o'zlashtirish

21-jadval

To'lov qobiliyati va likvidlikni baholash (ming so'mda)

To'lov qobiliyatini baholash						
Agregat	Balans moddasi	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
A1	Eng likvidli aktivlar	351 927	526 581	496 429	507 983	524 262
П1	Eng dolzarb majburiyatlar	77 273	77 273	77 273	81 273	81 273
	To'lov profitsiti (+) yoki defitsiti(-)	274 654	449 308	419 156	426 710	442 989
A2	Tez sotiladigan aktivlar	101 250	101 250	101 250	108 000	108 000
П2	Qisqa muddatli passivlar	0	0	0	0	0
	To'lov profitsiti (+) yoki defitsiti(-)	101 250	101 250	101 250	108 000	108 000
A3	Sekin sotiladigan aktivlar	48 750	48 750	48 750	52 000	52 000
П3	Uzoq muddatli passivlar	500 000	500 000	333 333	166 667	0
	To'lov profitsiti (+) yoki defitsiti(-)	-451 250	-451 250	-284 583	-114 667	52 000
A4	Qiyin sotiladigan aktivlar	425 000	350 000	275 000	200 000	125 000
П4	Doimiy passivlar	349 654	449 308	510 823	620 043	727 989
	To'lov profitsiti (+) yoki defitsiti(-)	75 346	-99 308	-235 823	-420 043	-602 989

Likvidlik koeffitsiyentlar						
Nº	Koeffitsiyent	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
1	Absolyut likvidlik (to'lov qobiliyati)	4,6	6,8	6,4	6,3	6,5
2	Vaqtinchalik qamrov (tez likvidlik)	5,9	8,1	7,7	7,6	7,8
3	Qamrov koeffitsiyenti (joriy likvidlik)	6,5	8,8	8,4	8,2	8,4
4	Debitorlik va kreditorlik qarzlarning nisbati	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
5	O'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlanish koeffitsiyenti Koc	-0,2	0,1	0,4	0,6	0,9
5	O'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlanish koeffitsiyenti Koc	-0,5	-0,1	0,3	0,6	0,7

22-jadval

Aktivlarning aylanishi ko'rsatkichlari

Tadbirkorlik faoliyati tahlili										
Nomi	1 - yil		2- yil		3- yil		4- yil		5- yil	
	Koef.	kun-larda	Koef.	kun-larda	Koef.	kun-larda	Koef.	kun-larda	Koef.	kun-larda
Jami kapital aylanma ko'effitsiyenti (Kok)	1,31	275	1,18	304	1,32	273	1,49	241	1,60	225
Joriy aktivlarning aylanish ko'effitsiyenti (Kooa)	2,42	149	1,80	200	1,88	192	1,94	186	1,89	190
Moddiy aylanma aktivlarning aylanma ko'effitsiyenti (zaxira) (Kmoa)	24,92	14	24,92	14	24,92	14	24,92	14	24,92	14
Debitorlik qarzlarning aylanish ko'effitsiyenti (Kod3)	12,00	30	12,00	30	12,00	30	12,00	30	12,00	30
Kreditorlik qarzlarning aylanma ko'effitsiyenti (Kok3)	15,72	23	15,72	23	15,72	23	15,95	23	15,95	23
O'z mablag'lari-ning aylanma ko'effitsiyenti (Kock)	4,86	74	4,86	74	4,86	74	5,18	69	5,18	69

23-jadval

Rentabellik ko'rsatkichlari

Rentabellik ko'rsatkichlari						
Ko'rsatkichlar		1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
Sotish rentabelligi	Sof foyda / Sof tushum	8%	8%	9%	13%	15%
Aktivlar rentabelligi	Sof tushum / Jami aktivlar	10,75%	10%	12%	19%	24%
O'z mablag'lari rentabelligi	Sof tushum / O'z mablag'lari	39,86%	40%	45%	66%	76%
Xarajatlar rentabelligi	Sof tushum / Tannarx + Davr xarajatlari	9,89%	10%	11%	16%	18%
Uzoq muddatli aktivlarning rentabelligi	Sof tushum/ sof uzoq muddatli aktivlar	23,45%	28%	40%	82%	152%
Aylanma aktivlar rentabelligi	Sof tushum / Joriy aktivlar	19,85%	15%	17%	25%	28%

24-jadval

Xarajatlar ulushi

Ko'rsatkich nomi	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
Tannarxning daromaddagi ulushi	0,76	0,76	0,76	0,75	0,75
Davr xarajatlarning daromaddagi ulushi	0,07	0,07	0,07	0,06	0,06
Jami xarajatlarning daromaddagi ulushi	0,83	0,83	0,83	0,81	0,81

25-jadval

Loyihani amalga oshirish kalendar jadvali

№	Loyiha bosqichlari	2024 yil						
		1-OY	2-OY	3-OY	4-OY	5-OY	6-OY	7-OY
1	Loyiha konsepsiyasini ishlab chiqish							
2	Loyiha hujjatlarini ishlab chiqish: texnik-iqtisodiy asoslash, moliyaviy hisob-kitoblar, marketing tadqiqotlari							
3	Kredit tashkilotlari bilan muzokaralar o'tkazish							
4	Loyihani moliyalashtirish hujjatlarini ishlab chiqish va imzolash							
5	Shartnomalar tuzish							
6	Garov va sug'urta shartnomalarini tayyorlash							
7	Investor tomonidan moliyalashtirishning ochilishi							
8	Uskunalarini yetkazib berish							
9	Ishga tushirish ishlari							
10	Qo'shimcha ruxsatnomalarni olish							
11	Ishlab chiqarishning boshlanishi							

[illegible]

This image shows a single page of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for writing. There are no margins, text, or other markings on the paper.

40.62
Q 51

Polietilen paketlar ishlab chiqarish loyihasi / F.Rashidov, J.Otamurodov,
A.Babamuhamedov – Toshkent, 2024.

ISBN _____

UO'K _____
KBK _____

Loyiha g'oyasi muallifi va tashkilotchisi
"Biznesni Rivojlantirish Banki" ATB va
"Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi" MChJ

POLIETILEN PAKETLAR **ISHLAB CHIQRISH LOYIHASI**

Nashriyot tasdiqnomasi: № 7404, 02.05.2024
Bosishga 16.04.2024 da ruxsat etildi. Bichimi 60x84 1/16
Roboto garniturası. Ofset bosma usulida chop etildi.
Adadi ____ nusxa. Buyurtma raqami: ____
"_____" MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Toshkent shahar, _____ ko'chasi, ____.